

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління і бізнесу
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: «Розрахунки з бюджетом з податку на додану вартість
ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»: облік і аналіз»

ШИФР КРБ.ФОтаА.1.579-03.3.3

Здобувачки: _____ Косової І.О.

Керівник: _____ проф. Мельник Ю.М.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ” 4 “ червня 2026 р., протокол № 14.

Завідувач кафедри фінансів, обліку
та аудиту

_____ Наталія КУПРІНА

Одеса – 2026 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління
і бізнесу ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри фінансів, обліку та аудиту

« ____ » _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Косової Ірини Олександрівни

-
1. Тема роботи: *«Розрахунки з бюджетом з податку на додану вартість ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»: облік і аналіз»*

Затверджена наказом ОНТУ від 24 жовтня 2025 р. наказ № 579-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи *4 червня 2026 р.*
3. Вихідні дані до роботи: *Звітні дані про діяльність підприємства за два роки.*

-
4. Перелік питань, які потрібно розробити: *Сутність, значення та законодавча база обліку розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість. Техніко-економічна характеристика підприємства та аналіз розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість за два роки на ньому. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість на ньому. Висновки та пропозиції.*

-
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) *таблиць – 25.*

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **2 лютого 2026 р.**

Керівник _____ Мельник Ю.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Косова І.О.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	2.02.26 - 10.03.26	
2. <i>Техніко-економічна характеристика підприємства та економічний аналіз за напрямом кваліфікаційної роботи за два роки</i>	11.03.26 - 11.04.26	
3. <i>Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	12.04.26 - 25.05.26	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	26.05.26 - 4.06.26	

Здобувачка вищої освіти _____ Косова І.О.

Керівники роботи _____ Мельник Ю.М.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка вищої освіти Косова І.О. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему:

«Розрахунки з бюджетом з податку на додану вартість ТОВ

«МИКИТИВСЬКИЙ ГРАНІТ»: облік і аналіз»

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних, методичних і практичних аспектів бухгалтерського обліку та аналізу розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість на підприємстві.

У роботі розглянуто економічну сутність податку на додану вартість, нормативно-правове регулювання його обліку в Україні, а також методику бухгалтерського обліку податкового кредиту та податкових зобов'язань.

Проведено аналіз організації бухгалтерського обліку ПДВ на ТОВ «МИКИТИВСЬКИЙ ГРАНІТ», досліджено рух сум ПДВ за рахунками 6412, 6431, 6432, 6441, 6442, а також взаємозв'язок із рахунками 315 та 311.

У процесі дослідження проаналізовано фінансові показники підприємства, визначено основні проблеми обліку ПДВ та розроблено напрями вдосконалення системи бухгалтерського обліку й внутрішнього контролю податкових розрахунків.

Практичне значення роботи полягає у розробці рекомендацій щодо підвищення ефективності обліку ПДВ, достовірності податкової звітності та покращення контролю розрахунків з бюджетом.

Ключові слова: податок на додану вартість, податковий кредит, податкові зобов'язання, бухгалтерський облік, ПДВ, бюджет, фінансова звітність, аналіз, внутрішній контроль.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини – 86 с.

таблиць – 25.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	6
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПДВ	10
1.1. Економічна сутність податку на додану вартість	10
1.2. Роль податку на додану вартість у податковій системі України	13
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку ПДВ	17
1.4. Організація бухгалтерського обліку ПДВ на підприємствах	21
1.5. Методика відображення розрахунків з бюджетом за ПДВ	24
1.6. Значення аналітичного обліку ПДВ у фінансовому контролі	28
2. ОБЛІК І АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПДВ НА ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»	32
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	32
2.2. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства	34
2.3. Організація бухгалтерського обліку ПДВ на підприємстві	39
2.4. Облік податкового кредиту	43
2.5. Облік податкових зобов'язань	46
2.6. Аналіз руху ПДВ за рахунками 6412, 6431, 6432, 6441, 6442	50
2.7. Аналіз взаємозв'язку між рахунками 315, 311 та 6412	53
2.8. Аналіз податкової декларації з ПДВ	55
2.9. Аналіз фінансового стану та результатів діяльності ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»	57
2.10. Оцінка ефективності системи податкового контролю	61
3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ПДВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	65
3.1. Основні проблеми обліку ПДВ	65
3.2. Ризики виникнення помилок у податкових розрахунках	66
3.3. Напрями вдосконалення бухгалтерського обліку ПДВ	68

3.4.	Автоматизація облікових процесів і податкового контролю	71
3.5.	Підвищення ефективності внутрішнього контролю	73
3.6.	Практичні рекомендації щодо вдосконалення системи розрахунків з бюджетом	77
	ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	80
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83

ВСТУП

Податок на додану вартість є одним із ключових непрямих податків у податковій системі України та відіграє вагомую роль у формуванні доходів державного бюджету. Його значення полягає не лише у забезпеченні стабільних податкових надходжень, але й у впливі на господарську діяльність підприємств, організацію бухгалтерського обліку, податкового контролю та фінансового аналізу. У сучасних умовах функціонування суб'єктів господарювання правильна організація обліку розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість є важливим елементом фінансової стабільності підприємства, достовірності податкової звітності та ефективності внутрішнього контролю.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи зумовлена тим, що податок на додану вартість займає значне місце у системі податкових платежів підприємств України. Помилки при формуванні податкового кредиту, податкових зобов'язань, веденні аналітичного обліку та складанні податкової декларації можуть призводити до фінансових втрат, штрафних санкцій, викривлення фінансової звітності та порушення податкової дисципліни. Саме тому питання вдосконалення бухгалтерського обліку ПДВ, аналізу розрахунків з бюджетом та контролю за податковими операціями є актуальними як для наукового дослідження, так і для практичної діяльності підприємств.

У сучасній системі бухгалтерського обліку правильне відображення операцій з ПДВ є одним із важливих напрямів забезпечення достовірності фінансової інформації. Податковий кредит і податкові зобов'язання повинні своєчасно та коректно відображатися у бухгалтерському обліку, оскільки вони безпосередньо впливають на розрахунки з бюджетом, фінансовий результат діяльності підприємства та показники звітності.

Особливе значення облік ПДВ має для виробничих підприємств, які здійснюють активну господарську діяльність, мають значні обсяги придбання матеріалів, реалізації продукції та податкових операцій. Саме до таких

підприємств належить ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ», діяльність якого пов'язана з виробництвом та реалізацією гранітної продукції. У процесі господарської діяльності підприємство здійснює значний обсяг фінансових і податкових операцій, що вимагає ефективної системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю.

Правильне ведення бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом за ПДВ дозволяє не лише забезпечити дотримання вимог законодавства, але й підвищити якість фінансового управління, оптимізувати контроль за податковими потоками та знизити ризики фінансових порушень.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» у частині організації бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти бухгалтерського обліку, аналізу та контролю розрахунків з бюджетом за ПДВ.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження системи бухгалтерського обліку та аналізу розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ», а також розробка напрямів удосконалення організації обліку, аналітичного контролю та підвищення ефективності податкових розрахунків.

Для досягнення поставленої мети визначено такі основні завдання дослідження:

- дослідити економічну сутність податку на додану вартість;
- розглянути роль ПДВ у системі податкових платежів підприємства;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку ПДВ в Україні;
- вивчити методику бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом за ПДВ;
- надати організаційно-економічну характеристику ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»;

- дослідити порядок формування податкового кредиту;
- проаналізувати порядок формування податкових зобов'язань;
- здійснити аналіз руху сум ПДВ за аналітичними бухгалтерськими рахунками;
- дослідити взаємозв'язок між бухгалтерським обліком та податковою декларацією;
- провести аналіз фінансових показників підприємства;
- визначити основні проблеми обліку ПДВ;
- розробити напрями вдосконалення системи бухгалтерського обліку та контролю ПДВ.

Теоретичною основою дослідження стали положення Податкового кодексу України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

План рахунків бухгалтерського обліку та наукові праці вітчизняних дослідників з питань бухгалтерського обліку і податкового аналізу.

Інформаційною базою дослідження виступили фінансова звітність ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ», баланс підприємства, оборотно-сальдові відомості, внутрішні аналітичні дані, а також податкові документи щодо обліку ПДВ.

У процесі виконання роботи були використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема метод аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, економічного аналізу, системного підходу та логічного узагальнення.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає у розробці рекомендацій щодо вдосконалення системи бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом за ПДВ, покращення внутрішнього контролю, підвищення точності податкових розрахунків та мінімізації ризику податкових помилок.

Результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» для оптимізації обліку податкових операцій, підвищення достовірності податкової звітності та зміцнення фінансової стабільності підприємства.

Таким чином, дослідження бухгалтерського обліку та аналізу розрахунків з бюджетом за ПДВ є важливим напрямом удосконалення фінансового управління підприємством та підвищення ефективності його господарської діяльності.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПДВ

1.1. Економічна сутність податку на додану вартість

Податок на додану вартість (ПДВ) є одним із основних непрямих податків, що відіграє важливу роль у формуванні доходів державного бюджету України. У сучасній системі оподаткування ПДВ є одним із найбільш ефективних фінансових інструментів, який забезпечує стабільність бюджетних надходжень та виконує важливу регулюючу функцію в економіці держави. [2]

Економічна сутність податку на додану вартість полягає у тому, що він сплачується у процесі створення та реалізації товарів, робіт і послуг на кожному етапі виробництва та обігу продукції. Об'єктом оподаткування є додана вартість, яка формується як приріст вартості товару або послуги в процесі виробництва, обробки, реалізації чи надання послуг.

На відміну від прямих податків, ПДВ належить до непрямих податків, оскільки фактичним носієм податкового навантаження є кінцевий споживач. Підприємство виступає посередником між державою та покупцем, оскільки воно нараховує, обліковує та перераховує податок до бюджету. [2]

Податок на додану вартість є універсальним податком, який застосовується до більшості господарських операцій, пов'язаних із продажем товарів, виконанням робіт та наданням послуг. Його головною особливістю є багатоступенева система нарахування, яка дозволяє оподатковувати додану вартість на кожному етапі економічного обороту. [1]

ПДВ виконує низку важливих функцій у податковій системі держави.

Основні функції ПДВ:

1. Фіскальна функція

ПДВ є одним із найбільших джерел формування державного бюджету. Завдяки значному охопленню господарських операцій цей податок забезпечує стабільні бюджетні надходження.

2. Контрольна функція

ПДВ сприяє контролю за рухом товарів, господарськими операціями та фінансовими потоками підприємств. Система податкових накладних, декларацій та електронного адміністрування забезпечує прозорість податкового контролю.

3. Регулююча функція

Податок на додану вартість впливає на ціноутворення, ринок товарів і рівень споживання, а також регулює економічні процеси.

4. Аналітична функція

Облік ПДВ дає змогу аналізувати фінансову діяльність підприємства, контролювати податкові зобов'язання та податковий кредит.

Система ПДВ базується на взаємозв'язку між податковим кредитом і податковими зобов'язаннями.

Податковий кредит – це сума податку, сплачена підприємством у складі вартості придбаних товарів, робіт або послуг, яка підлягає віднесенню до зменшення податкових зобов'язань. [1]

Податкові зобов'язання – це сума ПДВ, яку підприємство повинно нарахувати при реалізації товарів або послуг та сплатити до бюджету.

Різниця між податковим кредитом і податковими зобов'язаннями формує суму ПДВ до сплати або бюджетного відшкодування. [3]

Особливе значення ПДВ має для виробничих підприємств, які здійснюють значні обсяги закупівель, переробки сировини та реалізації готової продукції. Для таких підприємств правильне ведення бухгалтерського обліку ПДВ є необхідною умовою достовірної фінансової звітності.

У бухгалтерському обліку ПДВ пов'язаний із системою аналітичних рахунків, що дозволяють контролювати податкові операції, своєчасність реєстрації податкових накладних, рух податкового кредиту та податкових зобов'язань. [1]

Важливим елементом економічної сутності ПДВ є його вплив на фінансовий стан підприємства. Помилки в обліку податку можуть призводити до штрафів, втрати ліквідності, викривлення фінансових показників та порушення податкової дисципліни.

Для підприємств, зокрема ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ», ПДВ є важливою складовою системи фінансового управління, оскільки підприємство здійснює активну виробничу та господарську діяльність, пов'язану з придбанням ресурсів, реалізацією продукції та формуванням податкових розрахунків.

Отже, податок на додану вартість є одним із ключових непрямих податків у податковій системі України та важливим інструментом державного фінансового регулювання. Його економічна сутність полягає у справлянні податку з доданої вартості, що створюється на кожному етапі виробництва, реалізації товарів, виконання робіт і надання послуг. [2]

Встановлено, що ПДВ виконує важливі фіскальну, контрольну, регулюючу та аналітичну функції, які забезпечують стабільність бюджетних надходжень, контроль за господарськими операціями підприємств та прозорість фінансових розрахунків. Особливістю цього податку є те, що фактичним носієм податкового навантаження виступає кінцевий споживач, а підприємство здійснює функції нарахування, обліку та перерахування податку до бюджету.

Досліджено, що правильна організація бухгалтерського обліку податку на додану вартість має важливе значення для достовірності фінансової звітності, своєчасності розрахунків з бюджетом та ефективності внутрішнього контролю. Для виробничих підприємств, зокрема ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ», ПДВ є важливою складовою системи фінансового управління, оскільки безпосередньо впливає на податкові розрахунки, ліквідність та фінансову стабільність підприємства.

Таким чином, економічна сутність ПДВ полягає не лише у формуванні доходів бюджету, а й у забезпеченні ефективного податкового контролю та стабільного функціонування системи бухгалтерського обліку підприємства.

1.2. Роль податку на додану вартість у податковій системі України

Податок на додану вартість займає провідне місце у податковій системі України та є одним із ключових джерел формування доходної частини державного бюджету. У сучасних умовах економічного розвитку країни ПДВ виконує важливу фінансову, контрольну, регулюючу та аналітичну роль. Його значення визначається не лише масштабами бюджетних надходжень, але й впливом на діяльність підприємств, формування цін, податкову дисципліну та фінансову стабільність держави. [6]

Податкова система України включає прямі та непрямі податки. До непрямих податків належать податки, які включаються у вартість товарів або послуг та сплачуються кінцевим споживачем. Саме податок на додану вартість є найбільш поширеним непрямим податком, який охоплює значну частину господарських операцій. [2]

ПДВ є універсальним податком, оскільки застосовується до більшості операцій з постачання товарів, виконання робіт та надання послуг. Його універсальність забезпечує постійний контроль за рухом товарів, фінансових ресурсів і податкових потоків.

Однією з головних причин важливості ПДВ є його значний вплив на державні фінанси. Надходження від податку на додану вартість формують значну частку бюджетних ресурсів, які використовуються для фінансування соціальної сфери, інфраструктурних проєктів, оборони, освіти, медицини та інших державних потреб.

Значення ПДВ у податковій системі України[2]

Податок на додану вартість виконує важливу роль у системі державного регулювання економіки.

Його роль можна визначити через такі напрями:

1. Фіскальна роль[2]

ПДВ є одним із найбільших джерел доходів бюджету. Завдяки широкому охопленню господарських операцій цей податок забезпечує стабільність бюджетних надходжень навіть в умовах економічних коливань.

Фіскальне значення ПДВ проявляється у:

- формуванні державного бюджету;
- стабільності податкових надходжень;
- фінансуванні державних програм;
- забезпеченні економічної безпеки держави.

2. Регулююча роль

Податок на додану вартість впливає на ринкові процеси, ціноутворення, попит і пропозицію.

Регулююча роль ПДВ проявляється у:

- впливі на вартість товарів;
- регулюванні споживчого ринку;
- стимулюванні виробництва;
- контролі імпортно-експортних операцій.

Зміна податкових ставок або механізмів адміністрування ПДВ може прямо впливати на економічну активність підприємств.

3. Контрольна роль

ПДВ є важливим інструментом державного податкового контролю.

Контрольна функція реалізується через:

- податкові накладні;
- реєстрацію господарських операцій;
- електронне адміністрування ПДВ;
- податкову звітність;
- перевірку відповідності між податковим кредитом і зобов'язаннями.

Завдяки цьому держава контролює достовірність податкових операцій.

4. Аналітична роль[6]

Облік ПДВ дозволяє аналізувати:

- обсяги реалізації;
- структуру витрат;
- податкове навантаження;
- ефективність господарської діяльності;
- фінансову стійкість підприємства.

Аналітичне значення ПДВ є важливим для внутрішнього фінансового управління.

ПДВ у діяльності підприємств[7]

Для суб'єктів господарювання ПДВ має подвійне значення.

З одного боку, підприємство є платником податку та зобов'язане вести точний бухгалтерський облік.

З іншого боку, воно виступає податковим агентом між державою та кінцевим споживачем.

Підприємства зобов'язані:

- нараховувати податкові зобов'язання;
- формувати податковий кредит;
- вести аналітичний облік;
- складати декларації;
- своєчасно сплачувати ПДВ.

Особливо це важливо для виробничих підприємств, які мають значний товарообіг та великий обсяг закупівель.

Значення ПДВ для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»

Для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ», яке працює у виробничій сфері, податок на додану вартість є важливим елементом бухгалтерського та фінансового управління.

У процесі діяльності підприємство:

1. придбаває матеріальні ресурси;
2. формує податковий кредит;
3. реалізує продукцію;
4. нараховує податкові зобов'язання;

5. здійснює розрахунки з бюджетом.

У бухгалтерському обліку підприємства контроль ПДВ здійснюється через рахунки: [7]

6412 – розрахунки з бюджетом за ПДВ;

6442 – податковий кредит непідтверджений;

6441 – податковий кредит підтверджений;

6432 – податкові зобов'язання непідтверджені;

6431 – податкові зобов'язання підтверджені;

315 – електронний ПДВ - рахунок;

311 – поточний рахунок.

Правильне ведення обліку ПДВ впливає на фінансову стабільність підприємства. [5]

Проблеми адміністрування ПДВ

Попри важливість ПДВ, існують проблеми:

- складність адміністрування;
- ризик помилок у податкових накладних;
- затримка реєстрації документів;
- ризик штрафних санкцій;
- складність контролю податкового кредиту.

Це потребує ефективного внутрішнього контролю.

Отже, податок на додану вартість займає важливе місце у податковій системі України та виконує фіскальну, регулюючу, контрольну й аналітичну функції. Для держави він є важливим джерелом бюджетних надходжень, а для підприємств – інструментом податкового обліку та фінансового контролю. Раціональна організація обліку ПДВ сприяє фінансовій стабільності підприємства та підвищенню ефективності господарської діяльності.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку ПДВ

У сучасних умовах функціонування податкової системи України бухгалтерський облік податку на додану вартість регулюється комплексом законодавчих, нормативних та методичних документів. Нормативно-правове регулювання ПДВ забезпечує правильність формування податкового кредиту, податкових зобов'язань, своєчасність складання податкової звітності та достовірність бухгалтерського обліку. [8]

Податок на додану вартість є одним із найбільш регламентованих податків в Україні, оскільки він безпосередньо впливає на доходи бюджету, фінансовий стан підприємств та систему державного податкового контролю.

Система нормативного регулювання ПДВ охоплює законодавчі акти, стандарти бухгалтерського обліку, інструкції та внутрішні методичні документи підприємства.

Основні нормативно-правові акти, що регулюють облік ПДВ

1. Податковий кодекс України[2]

Головним нормативно-правовим документом, який регулює порядок справляння ПДВ, є Податковий кодекс України.

Податковий кодекс визначає:

- платників податку;
- об'єкти оподаткування;
- базу оподаткування;
- податкові ставки;
- порядок виникнення податкових зобов'язань;
- порядок формування податкового кредиту;
- строки подання декларацій;
- порядок бюджетного відшкодування;
- особливості електронного адміністрування ПДВ.

Саме Податковий кодекс є основою правового регулювання ПДВ.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»

Цей закон визначає загальні принципи ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та відображення господарських операцій. [2]

Для обліку ПДВ він важливий тим, що встановлює:

- принцип достовірності інформації;
- принцип повноти обліку;
- безперервність бухгалтерського обліку;
- документальне підтвердження господарських операцій;
- відповідальність за правильність облікових даних.

3. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку

Облік ПДВ тісно пов'язаний із системою НП(С)БО.

Найбільше значення мають:

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»

Визначає порядок відображення фінансової інформації у звітності.

НП(С)БО 15 «Дохід» [5]

Регулює порядок визнання доходу, що безпосередньо впливає на формування податкових зобов'язань з ПДВ.

НП(С)БО 16 «Витрати»

Пов'язане з обліком витрат та податкового кредиту.

4. План рахунків бухгалтерського обліку

Для відображення ПДВ використовується система бухгалтерських рахунків.

На підприємстві ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» застосовуються:

- 6412 – розрахунки з бюджетом за ПДВ;
- 6442 – податковий кредит непідтверджений;
- 6441 – податковий кредит підтверджений;
- 6432 – податкові зобов'язання непідтверджені;
- 6431 – податкові зобов'язання підтверджені;
- 315 – спеціальний електронний ПДВ - рахунок;
- 311 – поточний рахунок підприємства.

Це дозволяє вести деталізований аналітичний облік.

5. Інструкція про застосування Плану рахунків

Даний документ визначає методику використання бухгалтерських рахунків.

Для ПДВ це забезпечує:

- правильність кореспонденції рахунків;
- контроль руху податкових сум;
- відображення податкового кредиту;
- облік зобов'язань;
- зв'язок із фінансовою звітністю.

6. Податкові накладні та первинні документи

Підставою для формування ПДВ є:

- податкові накладні;
- розрахунки коригування;
- акти виконаних робіт;
- накладні;
- договори;
- банківські документи;
- платіжні доручення.

Без належного документального оформлення податковий кредит не визнається.

7. Електронне адміністрування ПДВ

Система електронного адміністрування ПДВ є важливим інструментом державного контролю.

Вона забезпечує:

- реєстрацію податкових накладних;
- облік податкових лімітів;
- контроль сум ПДВ;
- рух коштів через електронний рахунок;
- взаємозв'язок між податковою декларацією та бюджетом.

Значення нормативно-правового регулювання для підприємства.

Для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» нормативно-правова база має важливе значення.

Вона забезпечує:

- правильність бухгалтерського обліку;
- своєчасність подання декларацій;
- достовірність фінансової звітності;
- контроль податкового кредиту;
- мінімізацію штрафних санкцій;
- податкову дисципліну.

Правильне дотримання законодавства знижує ризики фінансових втрат.

Проблеми правового регулювання ПДВ

Серед основних проблем:

- часті зміни законодавства;
- складність адміністрування;
- ризик помилок у документах;
- затримки реєстрації податкових накладних;
- складність контролю податкових лімітів.

Це потребує постійного моніторингу змін у законодавстві.

Отже, нормативно-правове регулювання обліку ПДВ в Україні є складною системою законодавчих і методичних документів, що забезпечують правильність бухгалтерського обліку, достовірність фінансової звітності та ефективність податкового контролю. Основу цієї системи становлять Податковий кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національні стандарти бухгалтерського обліку, План рахунків та система електронного адміністрування ПДВ. [8] Для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» дотримання нормативно-правових вимог є важливою умовою фінансової стабільності та правильності податкових розрахунків.

1.4. Організація бухгалтерського обліку ПДВ на підприємствах

Організація бухгалтерського обліку податку на додану вартість є важливим елементом системи фінансового управління підприємством. Правильне ведення обліку ПДВ забезпечує достовірність фінансової звітності, своєчасність податкових розрахунків та контроль за виконанням податкових зобов'язань перед бюджетом.

У сучасних умовах господарювання підприємства здійснюють значний обсяг операцій, пов'язаних із придбанням товарів, матеріалів, основних засобів, виконанням робіт та реалізацією продукції. Усі ці операції безпосередньо пов'язані з формуванням податкового кредиту та податкових зобов'язань.

Організація бухгалтерського обліку ПДВ включає комплекс процедур, спрямованих на правильне відображення господарських операцій, контроль податкових сум та забезпечення відповідності вимогам податкового законодавства.

Основні завдання організації обліку ПДВ

Організація бухгалтерського обліку ПДВ має забезпечувати:

- правильне нарахування податкових зобов'язань;
- формування податкового кредиту;
- ведення аналітичного обліку;
- відображення ПДВ у бухгалтерських рахунках;
- своєчасну реєстрацію податкових накладних;
- контроль достовірності податкових даних;
- складання декларації ПДВ;
- своєчасну сплату податку до бюджету.

Принципи організації обліку ПДВ

Бухгалтерський облік ПДВ базується на загальних принципах бухгалтерського обліку:

1. Принцип достовірності

Усі податкові операції мають бути відображені точно та документально підтверджені.

2. Принцип повноти

У бухгалтерському обліку повинні відображатися всі операції, пов'язані з ПДВ.

3. Принцип безперервності

Облік ПДВ здійснюється систематично протягом усієї діяльності підприємства.

4. Принцип документального підтвердження

Підставою для обліку ПДВ є податкові накладні, акти, договори, рахунки та банківські документи.

Елементи організації бухгалтерського обліку ПДВ

До основних елементів організації обліку ПДВ належать:

- первинні документи;
- аналітичний облік;
- бухгалтерські рахунки;
- податкова звітність;
- внутрішній контроль;
- електронне адміністрування ПДВ.

Бухгалтерські рахунки для обліку ПДВ

На підприємствах для відображення ПДВ використовуються аналітичні рахунки.

Для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» основними є:

- 6412 – розрахунки з бюджетом за ПДВ;
- 6442 – податковий кредит непідтверджений;
- 6441 – податковий кредит підтверджений;
- 6432 – податкові зобов'язання непідтверджені;
- 6431 – податкові зобов'язання підтверджені;
- 315 – електронний ПДВ-рахунок;
- 311 – поточний рахунок підприємства.

Ця система дозволяє деталізувати облік ПДВ.

Формування податкового кредиту

Податковий кредит формується при придбанні товарів або послуг.

Основні етапи:

Відображення непідтвердженого кредиту – 6442

Підтвердження податкової накладної – 6441

Перенесення у взаєморозрахунки з бюджетом – 6412

Формування податкових зобов'язань

Податкові зобов'язання виникають при реалізації продукції.

Схема:

Непідтверджені зобов'язання – 6432

Підтверджені зобов'язання – 6431

Відображення у розрахунках з бюджетом – 6412

Податкова декларація та сплата ПДВ

Після формування податкової декларації здійснюється сплата податку.

Схема: 6412 → 315 → 311

Це забезпечує правильність податкових розрахунків.

Внутрішній контроль ПДВ

Контроль включає:

- перевірку документів;
- звірку даних бухгалтерського та податкового обліку;
- контроль реєстрації накладних;
- перевірку аналітичних рахунків;
- контроль строків подання декларацій;
- контроль своєчасної сплати ПДВ.

Значення організації обліку ПДВ

Рациональна організація обліку ПДВ дозволяє:

- зменшити ризик помилок;
- уникнути штрафів;
- підвищити достовірність звітності;

- забезпечити фінансову стабільність;
- покращити податкову дисципліну.

Отже, організація бухгалтерського обліку ПДВ є важливою складовою системи фінансового управління підприємством. Ефективне ведення обліку податкового кредиту, податкових зобов'язань, аналітичних рахунків і податкової звітності забезпечує достовірність бухгалтерської інформації, правильність розрахунків з бюджетом та підвищення ефективності внутрішнього контролю. Для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» правильна організація обліку ПДВ є важливою умовою фінансової стабільності та ефективної господарської діяльності.

1.5. Методика відображення розрахунків з бюджетом за ПДВ

Методика відображення розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість є важливою складовою бухгалтерського обліку підприємства. Правильне ведення розрахунків з бюджетом за ПДВ забезпечує достовірність фінансової звітності, своєчасне виконання податкових зобов'язань та контроль за податковими потоками.

У сучасних умовах господарської діяльності підприємства здійснюють значний обсяг операцій, пов'язаних із придбанням товарів, матеріалів, основних засобів, виконанням робіт, наданням послуг і реалізацією продукції. Усі ці операції супроводжуються нарахуванням ПДВ та формуванням взаєморозрахунків із державним бюджетом.

Методика обліку ПДВ передбачає чітку послідовність відображення податкового кредиту, податкових зобов'язань, податкової декларації та сплати сум ПДВ.

Сутність розрахунків з бюджетом за ПДВ

Розрахунки з бюджетом за ПДВ – це система бухгалтерського відображення сум податку, що виникають у процесі господарської діяльності підприємства.

До них належать:

- податковий кредит;
- податкові зобов'язання;
- суми ПДВ до сплати;
- бюджетне відшкодування (за наявності);
- розрахунки через електронний ПДВ - рахунок.

Правильна методика обліку дозволяє забезпечити контроль податкових операцій.

Формування податкового кредиту

Податковий кредит формується у разі придбання підприємством товарів, робіт, послуг або необоротних активів.

На ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» використовується деталізований аналітичний облік.

Етап 1. Відображення непідтвердженого податкового кредиту

Після отримання товарів або послуг: Дт 6442 – Кт 631

де:

6442 – податковий кредит непідтверджений;

631 – розрахунки з постачальниками.

Етап 2. Підтвердження податкового кредиту

Після реєстрації податкової накладної: Дт 6441 – Кт 6442

де:

6441 – податковий кредит підтверджений.

Етап 3. Включення до розрахунків з бюджетом

Дт 6412 – Кт 6441

де:

6412 – розрахунки з бюджетом за ПДВ.

Таким чином, формується податковий кредит.

Формування податкових зобов'язань

Податкові зобов'язання виникають при реалізації продукції, товарів або послуг.

Етап 1. Виникнення непідтверджених зобов'язань

При реалізації: Дт 361 – Кт 6432

де:

361 – розрахунки з покупцями;

6432 – податкові зобов'язання непідтверджені.

Етап 2. Підтвердження податкових зобов'язань

Після реєстрації податкової накладної: Дт 6432 – Кт 6431

де:

6431 – податкові зобов'язання підтверджені.

Етап 3. Перенесення до розрахунків з бюджетом

Дт 6431 – Кт 6412

Це формує податкові зобов'язання підприємства.

Визначення суми ПДВ до сплати

Сума ПДВ до сплати визначається як різниця між податковими зобов'язаннями та податковим кредитом.

Формула:

ПДВ до сплати = Податкові зобов'язання – Податковий кредит

Якщо податковий кредит перевищує зобов'язання – можливе бюджетне відшкодування або перенесення суми.

Відображення податкової декларації

Після завершення звітного періоду формується податкова декларація.

У бухгалтерському обліку:

Дт 6412 – Кт 315

де:

315 – електронний ПДВ - рахунок.

Сплата ПДВ

Сплата здійснюється через електронну систему адміністрування.

Проводка:

Дт 315 – Кт 311

де:

311 – поточний рахунок підприємства.

Схема руху:

6412 → 315 → 311

Ця схема дозволяє контролювати рух податкових сум.

Значення аналітичного обліку ПДВ

Для підприємства важливе значення має аналітичний облік.

Основні рахунки:

6412 – розрахунки з бюджетом;

6442 – кредит непідтверджений;

6441 – кредит підтверджений;

6432 – зобов'язання непідтверджені;

6431 – зобов'язання підтверджені;

315 – ПДВ-рахунок;

311 – поточний рахунок.

Це забезпечує точність і контроль.

Значення методики для підприємства

Для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» правильна методика відображення ПДВ забезпечує:

- достовірність звітності;
- правильність декларації;
- своєчасну сплату податку;
- контроль податкових потоків;
- зменшення ризику штрафів;
- підвищення фінансової дисципліни.

Отже, методика відображення розрахунків з бюджетом за ПДВ є важливим елементом бухгалтерського обліку підприємства. Послідовне формування податкового кредиту, податкових зобов'язань, визначення суми ПДВ до сплати та відображення операцій через аналітичні рахунки забезпечують достовірність фінансової інформації, правильність податкової звітності та ефективність внутрішнього контролю. Для

ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» це є важливою умовою фінансової стабільності та ефективного управління податковими розрахунками.

1.6. Значення аналітичного обліку ПДВ у фінансовому контролі

У сучасних умовах господарської діяльності підприємств аналітичний облік податку на додану вартість є важливою складовою бухгалтерського обліку та системи фінансового контролю. Його основне значення полягає у деталізації податкових операцій, контролі правильності розрахунків з бюджетом, забезпеченні достовірності фінансової звітності та зменшенні ризику податкових порушень. [10]

Податок на додану вартість є складним за механізмом адміністрування податком, що потребує чіткого розмежування податкового кредиту, податкових зобов'язань, розрахунків з бюджетом, контролю податкових накладних та своєчасного формування податкової декларації. Саме тому аналітичний облік ПДВ відіграє важливу роль у фінансовому управлінні підприємством.

Аналітичний облік є складовою синтетичного бухгалтерського обліку і забезпечує деталізацію інформації щодо окремих видів господарських операцій, контрагентів, сум податку, термінів виникнення податкових зобов'язань та руху коштів. [12]

Сутність аналітичного обліку ПДВ

Аналітичний облік ПДВ – це система деталізованого відображення операцій, пов'язаних із нарахуванням, підтвердженням, обліком та сплатою податку на додану вартість.

Основне призначення аналітичного обліку:

- контроль сум податкового кредиту;
- контроль податкових зобов'язань;
- перевірка правильності податкових накладних;
- аналіз розрахунків з бюджетом;
- контроль електронного ПДВ - рахунку;

- забезпечення достовірності податкової звітності.

Значення аналітичного обліку у фінансовому контролі

Аналітичний облік ПДВ є важливим інструментом фінансового контролю, оскільки він дозволяє вчасно виявляти помилки та контролювати податкові ризики. [15]

1. Контроль правильності податкового кредиту

Аналітичний облік дозволяє:

- перевіряти наявність зареєстрованих податкових накладних;
- контролювати підтвердження сум ПДВ;
- уникати помилок у формуванні кредиту;
- знижувати ризик податкових донарахувань.

2. Контроль податкових зобов'язань

Деталізація зобов'язань дозволяє:

- своєчасно відображати реалізацію;
- контролювати правильність нарахування ПДВ;
- відстежувати суми до сплати;
- уникати штрафів.

3. Контроль розрахунків з бюджетом

Аналітичний облік забезпечує:

- контроль сум ПДВ до сплати;
- звірку декларації;
- контроль бюджетних розрахунків;
- перевірку правильності перерахувань.

4. Контроль ліквідності підприємства

Оскільки ПДВ пов'язаний із грошовими потоками, аналітичний облік допомагає планувати податкове навантаження та уникати дефіциту коштів.

Основні аналітичні рахунки ПДВ

На ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» застосовується деталізований аналітичний облік ПДВ.

Основні рахунки:

6412 – розрахунки з бюджетом за ПДВ;
6442 – податковий кредит непідтверджений;
6441 – податковий кредит підтверджений;
6432 – податкові зобов'язання непідтверджені;
6431 – податкові зобов'язання підтверджені;
315 – електронний ПДВ - рахунок;
311 – поточний рахунок підприємства.

Така структура дозволяє деталізовано контролювати всі етапи руху ПДВ.

Взаємозв'язок аналітичного обліку з податковою звітністю

Аналітичний облік ПДВ безпосередньо впливає на:

- правильність податкової декларації;
- відповідність сум у звітності;
- коректність податкового кредиту;
- контроль бюджетних розрахунків;
- достовірність фінансової інформації.

Будь-яка помилка в аналітичному обліку може викликати викривлення звітності.

Роль аналітичного обліку у внутрішньому контролі

Аналітичний облік є основою внутрішнього фінансового контролю.

Він дозволяє:

- проводити звірку рахунків;
- перевіряти податкові документи;
- контролювати реєстрацію накладних;
- виявляти помилки;
- аналізувати ризики;
- покращувати податкову дисципліну.

Значення для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»

Для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ», яке здійснює виробничу діяльність із значним обсягом закупівель і реалізації продукції, аналітичний облік ПДВ є важливим елементом фінансової стабільності.

Його значення полягає у:

- контролі великих податкових сум;
 - правильному формуванні кредиту;
 - контролі зобов'язань;
 - своєчасній сплаті ПДВ;
 - мінімізації ризику штрафів;
- підвищенні достовірності бухгалтерської інформації.

Проблеми аналітичного обліку ПДВ

Основні проблеми:

- складність адміністрування;
- часті зміни законодавства;
- помилки у документах;
- затримка реєстрації накладних;
- ризик невідповідності між декларацією і бухобліком.

Тому потрібен постійний внутрішній контроль.

Отже, аналітичний облік ПДВ є важливою складовою системи бухгалтерського обліку та фінансового контролю підприємства. Його основне значення полягає у деталізації податкових операцій, контролі правильності формування податкового кредиту та зобов'язань, достовірності податкової звітності та мінімізації фінансових ризиків. [16] Для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» ефективний аналітичний облік ПДВ є необхідною умовою стабільної фінансово-господарської діяльності та належної податкової дисципліни.

2. ОБЛІК І АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПДВ НА ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Микитівський граніт» є суб'єктом господарювання, що здійснює діяльність у сфері видобутку, переробки та реалізації гранітної продукції. Основним напрямом діяльності підприємства є добування природного каменю, його обробка та подальша реалізація споживачам у будівельній, дорожній та виробничій галузях. Підприємство функціонує на території Миколаївської області та має важливе значення для регіонального розвитку, забезпечуючи робочі місця, надходження до бюджету та стабільну виробничу діяльність. [15]

ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» здійснює господарську діяльність відповідно до чинного законодавства України, Статуту підприємства, внутрішніх положень та нормативно-правових актів, що регулюють бухгалтерський облік, фінансову звітність та податкову систему. Організаційна структура підприємства сформована відповідно до виробничих потреб та специфіки діяльності кар'єру. Управління підприємством забезпечує директор, який координує виробничу, фінансову, господарську та адміністративну діяльність.

Особливістю діяльності підприємства є значна частка необоротних активів, оскільки видобувна галузь потребує наявності виробничого обладнання, спеціалізованої техніки, транспортних засобів та основних фондів. До складу активів підприємства входять основні засоби, виробничі запаси, готова продукція, дебіторська заборгованість, грошові кошти та інші оборотні активи.

На основі аналізу оборотно-сальдової відомості ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» за 2024–2025 роки встановлено, що підприємство здійснює стабільну фінансово-господарську діяльність. Значну частку в активах займають виробничі запаси, паливно-мастильні матеріали,

сировина та матеріали, що використовуються у процесі видобутку та переробки граніту. Це свідчить про безперервність виробничого процесу та стабільну операційну діяльність підприємства.

Важливе місце у структурі активів займає дебіторська заборгованість, яка виникає внаслідок розрахунків із покупцями та замовниками. Контроль за рівнем дебіторської заборгованості є необхідним фактором підтримання ліквідності підприємства. Зростання дебіторської заборгованості може впливати на оборотність коштів та ефективність використання фінансових ресурсів.

Аналіз рахунків бухгалтерського обліку показав, що підприємство активно здійснює операції з реалізації продукції, що підтверджується наявністю значних оборотів за рахунком 70 «Доходи від реалізації». Отримані доходи формують основну частину фінансового результату діяльності підприємства. Основними джерелами надходжень є реалізація гранітної продукції, будівельних матеріалів та супутніх виробничих послуг.

У структурі витрат підприємства значну частку становлять виробничі витрати, адміністративні витрати, витрати на оплату праці, транспортні витрати, енергоносії та витрати на обслуговування основних засобів. Значні обороти за рахунками 90–98 свідчать про активну операційну діяльність та наявність постійного виробничого навантаження.

Окрему увагу слід приділити розрахункам із бюджетом за податком на додану вартість. На підприємстві ведеться облік ПДВ із використанням рахунків 6411, 6412, 6441 та 6442, що дозволяє контролювати податковий кредит, податкові зобов'язання та стан розрахунків із бюджетом. Така система обліку забезпечує прозорість фінансових операцій та правильність формування податкової звітності.

У структурі зобов'язань підприємства присутня кредиторська заборгованість, яка формується за рахунок розрахунків із постачальниками, бюджетом, працівниками та іншими контрагентами. Раціональне управління

кредиторською заборгованістю сприяє підтриманню фінансової стійкості та безперервності господарської діяльності.

Економічна діяльність ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» характеризується достатнім рівнем оборотності активів, стабільним виробничим циклом та наявністю сформованої системи бухгалтерського обліку. Підприємство забезпечує ефективний контроль за витратами, доходами, податковими зобов'язаннями та фінансовими результатами.

Отже, ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» є стабільним виробничим підприємством із розвинутою системою бухгалтерського обліку, значною матеріально-технічною базою та активною господарською діяльністю. Організаційно-економічні показники свідчать про ефективне функціонування підприємства, що створює основу для подальшого аналізу розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість та удосконалення системи бухгалтерського обліку.

2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства

Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства є важливим етапом оцінки ефективності функціонування суб'єкта господарювання, його фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності та загального економічного стану. Для дослідження було використано показники фінансової звітності ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» за 2024–2025 роки.

ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» є підприємством, основною діяльністю якого є видобуток, обробка та реалізація гранітної продукції. Діяльність підприємства безпосередньо залежить від ефективного управління виробничими ресурсами, оборотними активами, грошовими потоками та податковими зобов'язаннями.

Проведений аналіз показав, що загальна вартість активів підприємства у 2024 році становила 156 333 тис. грн., тоді як у 2025 році цей показник зріс до 175 029,7 тис. грн. Отже, відбулося збільшення активів на

18 696,7 тис. грн., або приблизно 11,9%. Це свідчить про розширення господарської діяльності підприємства та збільшення обсягів майна.

Разом із тим структура активів зазнала певних змін. Значну частину оборотних активів займали виробничі запаси. У 2024 році їх величина становила 62 794 тис. грн., а у 2025 році – 41 374,2 тис. грн. Скорочення запасів на 21 419,8 тис. грн. свідчить про підвищення оборотності матеріальних ресурсів та більш ефективне використання складських запасів.

Дебіторська заборгованість у 2024 році складала 22 658 тис. грн., тоді як у 2025 році вона зросла до 36 469,7 тис. грн. Приріст дебіторської заборгованості на 13 811,7 тис. грн. може свідчити про збільшення реалізації продукції з відстрочкою платежу або про уповільнення розрахунків з боку покупців.

Особливу увагу слід приділити власному капіталу підприємства. Якщо у 2024 році його розмір становив 44 698 тис. грн., то у 2025 році він скоротився до 40 073,2 тис. грн. Зменшення власного капіталу на 4 624,8 тис. грн. є негативною тенденцією, що пов'язана з отриманням збитків та зниженням фінансової стійкості підприємства.

Поточні зобов'язання підприємства, навпаки, зросли з 111 630 тис. грн. у 2024 році до 134 956,5 тис. грн. у 2025 році. Збільшення зобов'язань на 23 326,5 тис. грн. свідчить про підвищення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Фінансові результати діяльності також показують неоднозначну ситуацію. Чистий дохід від реалізації продукції зріс з 232 009 тис. грн. до 309 032,6 тис. грн., що становить приріст 77 023,6 тис. грн. або понад 33%. Це свідчить про розширення обсягів реалізації продукції та зростання виробничої активності підприємства.

Однак, незважаючи на зростання доходу, підприємство продовжувало працювати зі збитком. Якщо у 2024 році чистий фінансовий результат складав збиток 509 тис. грн., то у 2025 році збиток збільшився до 1 953,2 тис. грн. Це може бути пов'язано зі зростанням виробничих витрат,

адміністративних витрат, податкового навантаження або підвищенням собівартості продукції.

Отже, проведений аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» свідчить про збільшення масштабів діяльності підприємства, зростання обсягів реалізації та активів. Водночас зменшення власного капіталу, зростання поточних зобов'язань і збільшення чистого збитку свідчать про необхідність посилення фінансового контролю, оптимізації витрат та вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами.

Аналіз ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності підприємства

Одним із ключових показників оцінки фінансового стану підприємства є ліквідність, яка характеризує здатність своєчасно виконувати поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів. [16] На основі проведеного аналізу встановлено, що у 2024–2025 роках підприємство мало достатній обсяг оборотних активів, проте зростання поточних зобов'язань створювало додаткове навантаження на фінансову систему.

У 2024 році поточні зобов'язання ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» становили 111 630 тис. грн., а у 2025 році – 134 956,5 тис. грн. Збільшення боргового навантаження на 23 326,5 тис. грн. свідчить про підвищення потреби підприємства у зовнішньому фінансуванні для підтримки господарської діяльності.

Позитивним фактором є зростання загального обсягу активів підприємства. Якщо у 2024 році вартість активів складала 156 333 тис. грн., то у 2025 році вона досягла 175 029,7 тис. грн. Це говорить про збільшення ресурсного потенціалу підприємства та розширення виробничої бази.

Однак аналіз фінансової стійкості показує менш стабільну ситуацію. Власний капітал підприємства скоротився з 44 698 тис. грн. до 40 073,2 тис. грн., тобто на 10,3%. Скорочення власного капіталу означає

зниження фінансової незалежності та підвищення ризику залежності від кредиторів і поточних зобов'язань.

Важливим показником є співвідношення власного та залученого капіталу. У структурі пасивів підприємства у 2025 році спостерігалось переважання зобов'язань над власними ресурсами, що свідчить про середній рівень фінансової стійкості.

Окремо необхідно оцінити ефективність використання оборотних активів. Значне скорочення запасів з 62 794 тис. грн. до 41 374,2 тис. грн. вказує на прискорення оборотності запасів та більш ефективне використання матеріальних ресурсів. Це позитивно впливає на швидкість виробничого циклу та покращує операційну діяльність підприємства.

Разом із тим зростання дебіторської заборгованості з 22 658 тис. грн. до 36 469,7 тис. грн. є ризиковим фактором. Така тенденція може призводити до затримки надходження грошових коштів, погіршення платоспроможності та виникнення касових розривів.

Оцінка рентабельності діяльності свідчить про недостатню ефективність управління витратами. Незважаючи на зростання чистого доходу від реалізації з 232 009 тис. грн. до 309 032,6 тис. грн., підприємство завершило 2025 рік зі збитком 1 953,2 тис. грн. Це означає, що зростання доходів не супроводжувалося відповідним контролем витрат.

Причинами збитковості можуть бути:

- зростання виробничої собівартості продукції;
- підвищення енергетичних витрат;
- транспортні витрати;
- адміністративні витрати;
- податкове навантаження;
- зниження маржинальності продукції.

Отже, аналіз ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» показав, що підприємство має достатній виробничий потенціал та стабільний рівень реалізації продукції. Водночас

зростання зобов'язань, збільшення дебіторської заборгованості та збитковість діяльності вимагають удосконалення фінансового контролю, оптимізації витрат і підвищення ефективності управління оборотними коштами.

Таблиця – 2.1 Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» за 2024–2025 рр.

Показник	2024 рік, тис.грн.	2025 рік, тис.грн.	Відхилення (+/-)	Темп зміни, %
Загальна вартість активів	156333	175029,7	18696,7	111,9
Власний капітал	44698	40073,2	-4624,8	89,7
Поточні зобов'язання	111630	134956,5	23326,5	120,9
Запаси	62794	41374,2	-21419,8	65,9
Дебіторська заборгованість	22658	36469,7	13811,7	160,9
Чистий дохід від реалізації	232009	309032,6	77023,6	133,2
Чистий фінансовий результат	-509	-1953,2	-1444,2	Збитковість зростає

Проведений аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» за 2024–2025 роки показав, що підприємство продовжує активно функціонувати та нарощувати масштаби господарської діяльності. Позитивною тенденцією є зростання загальної вартості активів підприємства на 11,9%, а також збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 33,2%, що свідчить про розширення виробничої діяльності та підвищення обсягів реалізації.

Водночас аналіз фінансового стану виявив ряд негативних факторів. Скорочення власного капіталу, зростання поточних зобов'язань та значне збільшення дебіторської заборгованості свідчать про підвищення фінансових ризиків і погіршення платоспроможності підприємства. Окремо негативною тенденцією є збільшення чистого збитку у 2025 році, що свідчить про недостатню ефективність контролю витрат і потребу в удосконаленні фінансового менеджменту.

Отже, ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» має достатній виробничий та ресурсний потенціал для подальшого розвитку, проте для підвищення фінансової стійкості необхідно оптимізувати структуру витрат, покращити систему контролю дебіторської заборгованості, підвищити ефективність використання оборотних коштів та посилити фінансовий контроль діяльності підприємства.

2.3 Організація бухгалтерського обліку ПДВ на підприємстві

Організація бухгалтерського обліку податку на додану вартість на підприємстві є важливою складовою фінансово-господарської діяльності, оскільки правильність відображення податкових операцій безпосередньо впливає на достовірність фінансової звітності, своєчасність розрахунків із бюджетом та ефективність податкового контролю. [10] Для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ», яке здійснює виробничу діяльність у сфері видобутку, переробки та реалізації гранітної продукції, облік ПДВ займає важливе місце у системі бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік ПДВ на підприємстві ведеться відповідно до Податкового кодексу України, Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Плану рахунків бухгалтерського обліку та внутрішньої облікової політики підприємства. Це забезпечує правильність формування податкового кредиту, податкових зобов'язань та розрахунків з бюджетом.

Організація облікового процесу ПДВ

На ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» облік ПДВ здійснюється бухгалтерською службою. Основними завданнями є:

- правильне нарахування податкових зобов'язань;
- формування податкового кредиту;
- контроль податкових накладних;
- ведення аналітичного обліку;
- складання декларації з ПДВ;

- контроль строків сплати податку;
- звірка розрахунків з бюджетом.

Організація обліку ПДВ передбачає послідовне документальне відображення всіх господарських операцій.

Документальне оформлення операцій з ПДВ

Підставою для бухгалтерського обліку ПДВ є первинні документи:

- податкові накладні;
- розрахунки коригування;
- договори;
- видаткові накладні;
- акти виконаних робіт;
- товарно-транспортні накладні;
- банківські виписки;
- платіжні доручення.

Первинні документи забезпечують достовірність обліку податкових операцій.

Аналітичний облік ПДВ на підприємстві

На підприємстві застосовується деталізований аналітичний облік ПДВ із використанням окремих рахунків.

Основні рахунки ПДВ:

6412 – Розрахунки з бюджетом за ПДВ

Використовується для узагальнення інформації про податкові розрахунки з бюджетом.

6442 – Податковий кредит непідтверджений

Відображає суми ПДВ до моменту підтвердження податковою накладною.

6441 – Податковий кредит підтверджений

Використовується після реєстрації податкової накладної.

6432 – Податкові зобов'язання непідтверджені

Фіксує ПДВ до моменту підтвердження податкової накладної.

6431 – Податкові зобов'язання підтверджені

Відображає зареєстровані податкові зобов'язання.

315 – Електронний ПДВ - рахунок

Застосовується при сплаті ПДВ через систему електронного адміністрування.

311 – Поточний рахунок підприємства

Використовується для перерахування коштів.

Методика відображення податкового кредиту

На підприємстві податковий кредит формується у такій послідовності:

Отримання товарів/послуг:

Дт 6442 – Кт 631

Підтвердження податкової накладної:

Дт 6441 – Кт 6442

Відображення у розрахунках з бюджетом:

Дт 6412 – Кт 6441

Це забезпечує правильний облік податкового кредиту.

Методика відображення податкових зобов'язань

Податкові зобов'язання нараховуються при реалізації продукції:

Реалізація продукції:

Дт 361 – Кт 6432

Підтвердження податкової накладної:

Дт 6432 – Кт 6431

Перенесення до розрахунків з бюджетом:

Дт 6431 – Кт 6412

Облік сплати ПДВ

Після формування декларації:

Дт 6412 – Кт 315 – відображення податкової декларації

Дт 315 – Кт 311 – перерахування коштів до системи електронного адміністрування ПДВ

Схема руху коштів: 6412 → 315 → 311

Податкова звітність з ПДВ

Бухгалтерська служба підприємства забезпечує:

- складання декларації з ПДВ;
- контроль строків подання;
- перевірку відповідності аналітичного обліку;
- звірку податкового кредиту і зобов'язань;
- контроль залишків за рахунками.

Внутрішній контроль ПДВ

На підприємстві внутрішній контроль передбачає:

- перевірку первинних документів;
- контроль реєстрації податкових накладних;
- звірку бухгалтерських рахунків;
- перевірку декларацій;
- контроль своєчасної сплати податку;
- аналіз податкових ризиків.

Значення правильної організації обліку ПДВ

Рациональна організація бухгалтерського обліку ПДВ дозволяє:

- мінімізувати штрафи;
- підвищити достовірність звітності;
- контролювати податкові потоки;
- забезпечити фінансову стабільність;
- покращити податкову дисципліну.

Отже, організація бухгалтерського обліку ПДВ на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» базується на системному документальному оформленні операцій, веденні аналітичного обліку за рахунками 6412, 6431, 6432, 6441, 6442, 315 та 311, а також контролі податкового кредиту, податкових зобов'язань і розрахунків із бюджетом. Ефективна організація обліку ПДВ сприяє достовірності фінансової звітності, своєчасності податкових розрахунків та підвищенню фінансової дисципліни підприємства.

2.4 Облік податкового кредиту та податкових зобов'язань з ПДВ на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»

Податок на додану вартість є одним із ключових загальнодержавних податків, який суттєво впливає на фінансово-господарську діяльність підприємства. [17] Для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ», яке здійснює виробничу та реалізаційну діяльність у сфері видобутку та реалізації гранітної продукції, правильна організація бухгалтерського обліку податкового кредиту та податкових зобов'язань з ПДВ має важливе значення для забезпечення достовірності фінансової звітності, контролю податкових розрахунків та своєчасного виконання зобов'язань перед державним бюджетом.

На підприємстві облік ПДВ ведеться відповідно до Податкового кодексу України, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та внутрішньої облікової політики. Для відображення розрахунків з ПДВ використовуються рахунки 6442 «Непідтверджений податковий кредит», 6441 «Підтверджений податковий кредит», 6412 «Розрахунки з бюджетом за податком на додану вартість», а також 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті», що використовується для перерахування коштів на електронний ПДВ - рахунок.

Первинним етапом обліку є виникнення податкового кредиту при отриманні товарів, робіт або послуг від постачальників. У момент надходження податкової накладної або до моменту її остаточного підтвердження суми ПДВ відображаються на рахунку 6442 «Непідтверджений податковий кредит». Типова бухгалтерська проводка має вигляд: Дт 6442 Кт 631. Це дає змогу підприємству контролювати суми податкового кредиту, які ще не перенесені до остаточно підтверджених податкових розрахунків. [11]

За даними оборотно-сальдової відомості ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» за 2024–2025 роки встановлено, що на рахунку 6442 облік

непідтвердженого податкового кредиту здійснювався активно. Початкове дебетове сальдо становило 2 400 810,33 грн., дебетові обороти – 89 059 766,54 грн., кредитові обороти – 89 738 301,20 грн., а кінцеве дебетове сальдо зменшилось до 1 722 275,67 грн. Це свідчить про поступове підтвердження податкового кредиту та перенесення його на наступний етап бухгалтерського обліку.

Після реєстрації та підтвердження податкових накладних суми ПДВ переводяться на рахунок 6441 «Підтверджений податковий кредит». У бухгалтерському обліку це відображається проведенням: Дт 6441 Кт 6442. Такий підхід дозволяє чітко відокремити підтверджені суми ПДВ від тих, що ще знаходяться на етапі перевірки або реєстрації.

За аналізований період по рахунку 6441 спостерігався значний рух сум податкового кредиту. Кредитове сальдо на початок періоду становило 2 282 944,78 грн., дебетові обороти – 7 141 432,23 грн., кредитові обороти – 6 786 954,02 грн., а кредитове сальдо на кінець періоду – 1 928 466,57 грн. Це свідчить про стабільне використання механізму підтвердження податкового кредиту та його подальше включення до податкової звітності.

Після підтвердження податкового кредиту відповідні суми відображаються у податковій декларації з ПДВ через рахунок 6412 «Розрахунки з бюджетом за ПДВ». Типове бухгалтерське проведення: Дт 6412 Кт 6441. Саме цей рахунок акумулює взаєморозрахунки підприємства з бюджетом щодо податку на додану вартість.

За даними бухгалтерського обліку по рахунку 6412 у 2024–2025 роках кредитове сальдо на початок періоду становило 2 709 038,67 грн. Дебетові обороти за період склали 106 599 145,78 грн., кредитові – 114 313 472,72 грн., а кредитове сальдо на кінець періоду збільшилось до 10 423 365,61 грн. Зростання кредитового сальдо свідчить про збільшення податкових зобов'язань підприємства перед бюджетом, що пояснюється значними обсягами господарської діяльності та податкових нарахунків.

Окремим елементом механізму адміністрування ПДВ є електронний рахунок підприємства. Для перерахування коштів на спеціальний ПДВ - рахунок використовується бухгалтерська проводка: Дт 315 Кт 311. Після цього здійснюється остаточна сплата податкового зобов'язання до бюджету проведенням: Дт 6412 Кт 315. Така система забезпечує контроль за своєчасністю розрахунків і мінімізує ризики виникнення податкової заборгованості.

Отже, аналіз рахунків 6442, 6441, 6412 та 315 підтверджує, що на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» організовано чітку систему бухгалтерського обліку податкового кредиту та податкових зобов'язань з ПДВ. Послідовне перенесення сум від непідтвердженого податкового кредиту до підтвердженого, подальше включення їх до декларації та сплата податку через електронний ПДВ - рахунок забезпечують прозорість податкового обліку, достовірність фінансових показників та належне виконання зобов'язань перед державним бюджетом.

Таблиця 2.2 - Аналіз руху податкового кредиту за рахунком 6442 «непідтверджений податковий кредит»

Показник	Значення грн.
Сальдо на початок періоду (Дт)	2 400 810,33
Обороти за дебетом	89 059 766,54
Обороти за кредитом	89 738 301,20
Сальдо на кінець періоду (Дт)	1 722 275,67
Відхилення кінцевого сальдо	-678 534,66

Висновок: зменшення сальдо показує перенесення сум до підтвердженого податкового кредиту.

Таблиця 2.3 - Аналіз руху підтвердженого податкового кредиту за рахунком 6441

Показник	Значення, грн..
Сальдо на початок періоду (Кт)	2 282 944,78
Обороти за дебетом	7 141 432,33

Обороти за кредитом	6 786 954,02
Сальдо на кінець періоду (Кт)	1 928 466,57
Відхилення кінцевого сальдо	-354 478,21

Висновок: рахунок 6441 підтверджує стабільне включення ПДВ до податкового кредиту.

Таблиця 2.4 - Аналіз розрахунків з бюджетом за ПДВ (рахунок 6412)

Показник	Значення, грн..
Сальдо на початок періоду (Кт)	2 709 038,67
Обороти за дебетом	106 599 145,78
Обороти за кредитом	114 313 472,72
Сальдо на кінець періоду (Кт)	10 423 365,61
Відхилення кінцевого сальдо	+7 714 326,94

Висновок: зростання кредитового сальдо свідчить про збільшення податкових зобов'язань підприємства.

Таблиця 2.5 – Основні бухгалтерські проведення з обліку ПДВ на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»

№	Господарська операція	Дебет	Кредит
1	Відображено підтверджений податковий кредит	6442	631
2	Перенесено до підтвердженого податкового кредиту	6441	6442
3	Включено до декларації з ПДВ	6412	6441
4	Перераховано кошти на електронний рахунок ПДВ	315	311
5	Сплачено ПДВ до бюджету	6412	315

2.5. Облік податкових зобов'язань з податку на додану вартість на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»

Податок на додану вартість є одним із найважливіших непрямих податків в Україні та займає провідне місце у формуванні доходів державного бюджету. Для суб'єктів господарювання правильна організація обліку податкових зобов'язань з ПДВ має важливе значення, оскільки від своєчасності та достовірності їх визначення залежить правильність

податкової звітності, уникнення штрафних санкцій та забезпечення фінансової стабільності підприємства.

ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» є платником податку на додану вартість на загальних підставах. Основним видом діяльності підприємства є видобуток та реалізація гранітної продукції, що супроводжується виникненням значних податкових зобов'язань з ПДВ.

Відповідно до Податкового кодексу України податкові зобов'язання виникають за правилом першої події. Датою виникнення податкових зобов'язань вважається дата отримання коштів від покупця або дата відвантаження продукції залежно від того, яка подія відбулася раніше.

Для обліку податкових зобов'язань на підприємстві використовуються субрахунки:

- 6431 «Податкові зобов'язання підтверджені»;
- 6432 «Податкові зобов'язання непідтверджені»;
- 6412 «Розрахунки за податком на додану вартість»;
- 315 «Спеціальний рахунок у системі електронного адміністрування ПДВ».

Документальне оформлення операцій здійснюється на підставі:

- договорів поставки;
- видаткових накладних;
- товарно-транспортних накладних;
- податкових накладних;
- рахунків-фактур;
- банківських виписок;
- платіжних доручень.

Після здійснення реалізації продукції підприємство формує податкові накладні та реєструє їх у Єдиному реєстрі податкових накладних. На підставі зареєстрованих податкових накладних визначаються податкові зобов'язання звітного періоду.

Таблиця 2.6 - Структура реалізації продукції ТОВ «МИКИТИВСЬКИЙ ГРАНІТ» за даними рахунку 701 2024-2025 рр.

Вид продукції	Дохід від реалізації, грн..
0–5 відсів	27 011 614,52
0–10 щебенево-піщана суміш	5 686 174,91
0–20 щебенево-піщана суміш	242 967,98
0–40 щебенево-піщана суміш	138 146,51
0–70 щебенево-піщана суміш	12 678 667,34
2–5 щебінь	2 756 622,18
5–10 щебінь	218 952,83
5–20 щебінь	2 482 989,88
10–20 щебінь	15 822 948,13
20–40 щебінь	5 088 474,64
40–70 щебінь	3 219 795,72
Камінь бутовий	2 065 297,02
Пісок	3 000 462,68
Суглинок	1 755,00
Разом	325 213 937,34

Аналіз даних таблиці показує, що найбільшу частку доходів підприємства формує реалізація відсіву фракції 0–5 мм, а також щебеневої продукції різних фракцій. Це свідчить про стабільний попит на продукцію підприємства та ефективне використання виробничих потужностей.

На підставі отриманого доходу підприємство формує податкові зобов'язання з ПДВ.

Таблиця 2.7- Розрахунок податкових зобов'язань з ПДВ 2024-2025 рр.

Показник	Значення
Обсяг реалізації продукції, грн.	325 213 937,34
База оподаткування, грн.	325 213 937,34
Ставка ПДВ, %	20
Сума податкових зобов'язань, грн	65 042 787,47

Отже, за досліджуваний період підприємством було сформовано податкові зобов'язання на суму понад 65 млн. грн., що свідчить про значні обсяги господарської діяльності.

Облік податкових зобов'язань здійснюється за допомогою відповідних бухгалтерських проведення.

Таблиця 2.8 - Основні бухгалтерські проведення з обліку податкових зобов'язань

Господарська операція	Дебет	Кредит
Відображено дохід від реалізації продукції	361	701
Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ	701	6412
Відображено податкові зобов'язання	6431	6412
Отримано оплату від покупців	311	361
Перераховано кошти на електронний ПДВ - рахунок	315	311
Сплачено ПДВ до бюджету	6412	315

Важливим елементом дослідження є аналіз рахунків 6431 та 6432.

За даними оборотно-сальдової відомості по рахунку 6431 встановлено, що на початок періоду кредитове сальдо становило 2 562 347,43 грн., обороти за дебетом склали 50 212 452,13 грн., а за кредитом – 46 904 350,68 грн. Кінцеве кредитове сальдо становило 5 870 448,88 грн.

Рахунок 6432 використовується для відображення непідтверджених податкових зобов'язань. За досліджуваний період обороти за дебетом становили 114 063 762,39 грн., а за кредитом – 114 092 095,80 грн.. На кінець періоду залишок за рахунком відсутній, що свідчить про своєчасне закриття податкових зобов'язань.

Таблиця 2.9 - Аналіз руху податкових зобов'язань за рахунками 6431 та 6432 у 2024-2025 рр.

Показник	6431	6432
Сальдо на початок періоду	2 562 347,43	28 333,41
Оборот по дебету	50 212 452,13	114 063 762,39
Оборот по кредиту	46 904 350,68	114 092 095,80
Сальдо на кінець періоду	5 870 448,88	0,00

Значну роль у формуванні податкових зобов'язань відіграють розрахунки з покупцями, які відображаються на рахунку 361.

За даними бухгалтерського обліку дебетовий оборот рахунку 361 становив 670 649 290,19 грн., а кредитовий – 674 924 929,79 грн. Дебіторська заборгованість на кінець періоду склала 36 469 718,29 грн., що свідчить про значні обсяги реалізації продукції з відстроченням платежу.

Таблиця 2.10 - Основні показники розрахунків з покупцями 2024-2025 рр.

Показник	Значення, грн.
Оборот по дебету рахунку 361	670 649 290,19
Оборот по кредиту рахунку 361	674 924 929,79
Дебіторська заборгованість на кінець періоду	36 469 718,29
Аванси отримані від покупців	35 172 634,44

Проведений аналіз свідчить про значні обсяги господарської діяльності ТОВ «МИКИТИВСЬКИЙ ГРАНІТ». Високі показники реалізації продукції забезпечують формування суттєвих податкових зобов'язань з ПДВ та надходження коштів до державного бюджету.

Отже, на ТОВ «МИКИТИВСЬКИЙ ГРАНІТ» організація обліку податкових зобов'язань з ПДВ здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства України та забезпечує своєчасне визначення, відображення та сплату податку до бюджету. Аналіз рахунків 6431, 6432, 6412 та 361 показав значні обсяги реалізації продукції та активний рух податкових зобов'язань. Наявна система обліку забезпечує належний контроль за розрахунками з бюджетом, а також сприяє підвищенню ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

2.6 Аналіз руху ПДВ за рахунками 6412, 6431, 6432, 6441, 6442

Одним із найважливіших напрямів аналізу розрахунків з бюджетом є дослідження руху податку на додану вартість за бухгалтерськими рахунками, які забезпечують узагальнення інформації про податкові зобов'язання та податковий кредит підприємства. На ТОВ «МИКИТИВСЬКИЙ ГРАНІТ»

облік ПДВ здійснюється із застосуванням рахунків 6412 «Розрахунки з бюджетом за ПДВ», 6431 «Податкові зобов'язання», 6432 «Непідтверджені податкові зобов'язання», 6441 «Податковий кредит» та 6442 «Непідтверджений податковий кредит».

Для оцінки стану розрахунків з бюджетом проведено аналіз оборотів та залишків зазначених рахунків за 2024–2025 роки.

Таблиця 2.11 - Аналіз руху ПДВ за рахунками бухгалтерського обліку ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» за 2024–2025 рр., грн..

Рахунок	Сальдо на початок	Оборот Дт	Оборот Кт	Сальдо на кінець
6412	2 709 038,67	106 599 145,78	114 313 472,72	10 423 365,61
6431	2 562 347,43	50 212 452,13	46 904 350,68	5 870 448,88
6432	28 333,41	114 063 762,39	114 092 095,80	0,00
6441	2 282 944,78	7 141 432,23	6 786 954,02	1 928 466,57
6442	2 400 810,33	89 059 766,54	89 738 301,20	17 220 275,67

Дані таблиці свідчать про значний обсяг господарських операцій підприємства та активне використання механізму податкового кредиту і податкових зобов'язань.

Найбільші обороти спостерігаються за рахунком 6412 «Розрахунки з бюджетом за ПДВ». За досліджуваний період дебетовий оборот становив 106 599 145,78 грн., а кредитовий – 114 313 472,72 грн. Перевищення кредитового обороту над дебетовим свідчить про нарахування податкових зобов'язань у сумі, що перевищує податковий кредит підприємства.

Кінцеве сальдо рахунку 6412 становило 10 423 365,61 грн., що характеризує наявність значної суми зобов'язань перед бюджетом та підтверджує високі обсяги реалізації продукції ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ».

За рахунком 6431 «Податкові зобов'язання» протягом аналізованого періоду було відображено кредитовий оборот у сумі 46 904 350,68 грн. та дебетовий оборот у сумі 50 212 452,13 грн. Кінцевий залишок склав 5 870 448,88 грн. Це свідчить про значний обсяг операцій з реалізації

продукції та своєчасне відображення податкових зобов'язань у бухгалтерському обліку.

Особливу увагу слід звернути на рахунок 6432 «Непідтверджені податкові зобов'язання». Обороти за дебетом і кредитом є практично однаковими та перевищують 114 млн грн. Відсутність залишку на кінець періоду свідчить про своєчасну реєстрацію податкових накладних та належну організацію податкового обліку на підприємстві.

За рахунком 6441 «Податковий кредит» дебетовий оборот становив 7 141 432,23 грн., а кредитовий – 6 786 954,02 грн. Кінцевий залишок у сумі 1 928 466,57 грн. підтверджує наявність сформованого податкового кредиту, який буде використано в наступних звітних періодах.

Рахунок 6442 «Непідтверджений податковий кредит» характеризується значними оборотами: дебетовий оборот склав 89 059 766,54 грн., а кредитовий – 89 738 301,20 грн. Незважаючи на значні суми операцій, кінцевий залишок зменшився до 1 722 275,67 грн., що свідчить про поступове підтвердження податкового кредиту шляхом реєстрації податкових накладних постачальниками.

Таблиця 2.12 - Структура оборотів за рахунками ПДВ 2024- 2025 рр.

Оборот за період, грн.

Рахунок	грн.	Частка, %
6412	220 912 618,50	24,99
6431	97 116 802,81	10,98
6432	228 155 858,19	25,81
6441	13 928 386,25	1,58
6442	178 798 067,74	20,24

Проведений аналіз показує, що найбільшу питому вагу мають рахунки 6432 та 6412, що пов'язано зі значними обсягами реалізації щоденної продукції та активним документообігом податкових накладних.

Таким чином, система обліку ПДВ на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» забезпечує повне відображення податкових зобов'язань і податкового кредиту. Відсутність залишку за рахунком 6432 та поступове

зменшення залишку за рахунком 6442 свідчать про належний рівень податкової дисципліни та своєчасність реєстрації податкових накладних. Отримані результати підтверджують ефективність організації обліку розрахунків з бюджетом за ПДВ на підприємстві.

2.7 Аналіз взаємозв'язку між рахунками 315, 311 та 6412

В умовах функціонування системи електронного адміністрування податку на додану вартість важливого значення набуває аналіз взаємозв'язку між рахунками 311 «Поточні рахунки в національній валюті», 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті» та 6412 «Розрахунки за податком на додану вартість». Зазначені рахунки забезпечують відображення руху коштів під час виконання податкових зобов'язань перед бюджетом та характеризують ефективність управління грошовими потоками підприємства.

На ТОВ «МИКИТИВСЬКИЙ ГРАНІТ» рахунок 311 використовується для обліку коштів на поточних банківських рахунках підприємства. Через нього здійснюються основні розрахунки з покупцями, постачальниками, бюджетом та іншими контрагентами.

Рахунок 315 призначений для обліку коштів, які знаходяться на електронному рахунку платника ПДВ у системі електронного адміністрування ПДВ. Саме через цей рахунок здійснюється перерахування сум податку до державного бюджету.

Рахунок 6412 використовується для узагальнення інформації про податкові зобов'язання та розрахунки підприємства з бюджетом за податком на додану вартість.

Механізм взаємодії зазначених рахунків можна представити у вигляді послідовності господарських операцій.

Таблиця 2.13 - Взаємозв'язок рахунків 311, 315 та 6412 при сплаті ПДВ

Зміст операції	Дебет	Кредит
Перераховано кошти на електронний рахунок ПДВ	315	311
Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	6412	6431
Перераховано ПДВ до бюджету	6412	315
Закрито податкові зобов'язання звітного періоду	6431	6412

З наведених бухгалтерських проведення видно, що рахунок 311 є джерелом формування коштів для сплати податку, рахунок 315 виконує функцію проміжного накопичення коштів на електронному рахунку ПДВ, а рахунок 6412 забезпечує облік зобов'язань перед бюджетом.

Особливістю сучасної системи адміністрування ПДВ є те, що підприємство не може безпосередньо перерахувати податок з поточного рахунку до бюджету. Спочатку кошти надходять на електронний рахунок, відкритий у Державній казначейській службі України, після чого автоматично списуються до бюджету.

Схематично рух коштів можна відобразити таким чином:

Поточний рахунок (311) → Електронний рахунок ПДВ (315) → Бюджет (6412)

Проведений аналіз показує, що ефективність управління рахунками 311 та 315 безпосередньо впливає на своєчасність виконання податкових зобов'язань підприємства. Недостатність коштів на рахунку 315 може призвести до несвоєчасної сплати ПДВ та застосування штрафних санкцій.

Для оцінки взаємозв'язку між рахунками доцільно розрахувати коефіцієнт покриття податкових зобов'язань:

Чим ближче значення показника до одиниці, тим вищим є рівень забезпечення податкових платежів необхідними грошовими ресурсами.

Важливим елементом контролю є постійне узгодження залишків рахунків 315 та 6412. Наявність значного кредитового залишку за рахунком 6412 за відсутності достатніх коштів на рахунку 315 свідчить про ризик виникнення податкового боргу.

Таблиця 2.14 - Характеристика ролі рахунків у системі розрахунків з бюджетом

Рахунок	Призначення	Значення для контролю ПДВ
311	Поточний рахунок підприємства	Джерело коштів для сплати податку
315	Електронний рахунок ПДВ	Контроль достатності коштів для сплати ПДВ
6412	Розрахунки з бюджетом за ПДВ	Відображення податкових зобов'язань

Таким чином, рахунки 311, 315 та 6412 утворюють єдину систему контролю за рухом коштів і виконанням податкових зобов'язань. Їх узгоджене функціонування забезпечує своєчасну сплату ПДВ до бюджету, зменшує ризик виникнення податкового боргу та підвищує ефективність фінансового управління на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ». За результатами проведеного аналізу можна зробити висновок, що взаємозв'язок між зазначеними рахунками є ключовим елементом системи податкового контролю підприємства та забезпечує належне виконання вимог податкового законодавства України.

2.8 Аналіз податкової декларації з податку на додану вартість

Податкова декларація з податку на додану вартість є основною формою податкової звітності, за допомогою якої підприємство визначає суму податкових зобов'язань, податкового кредиту та кінцеву суму податку, що підлягає сплаті до бюджету або відшкодуванню.

Для аналізу використано показники декларації з ПДВ ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» за грудень 2024 року.

Таблиця 2.15 - Основні показники декларації з ПДВ ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» за грудень 2024 року

Показник	Значення, грн.
Обсяг оподатковуваних поставок	34 374 471
Податкові зобов'язання	6 874 894
Обсяг придбання товарів і послуг	19 219 158
Податковий кредит	3 843 832
ПДВ до сплати в бюджет	3 029 838

Дані таблиці свідчать про значні обсяги господарської діяльності підприємства. Основну частину доходу формує реалізація щебеневної продукції, відсіву, бутового каменю та інших видів продукції гранітного виробництва.

У грудні 2024 року підприємством було задекларовано податкові зобов'язання в сумі 6 874 894 грн. Водночас сума податкового кредиту становила 3 843 832 грн., що сформувалася внаслідок придбання матеріалів, запасних частин, пального, послуг перевезення, ремонтних робіт та інших ресурсів, необхідних для забезпечення виробничого процесу.

Таблиця 2.16 - Структура формування ПДВ за даними декларації

Показник	Сума, грн	Частка, %
Податкові зобов'язання	6 874 894	100,0
Податковий кредит	3 843 832	55,9
ПДВ до сплати	3 029 838	44,1

Розрахунок проведено за формулою:

ПДВ до сплати = Податкові зобов'язання – Податковий кредит

$6\,874\,894 - 3\,843\,832 = 3\,029\,838$ грн.

Отже, за результатами звітного періоду підприємство має позитивне значення податку на додану вартість та зобов'язане перерахувати до державного бюджету 3 029 838 грн.

Таблиця 2.17 - Ефективність використання податкового кредиту

Показник	Значення
Податковий кредит, грн	3 843 832
Податкові зобов'язання, грн	6 874 894
Коефіцієнт покриття зобов'язань податковим кредитом	0,56

Коефіцієнт визначається як відношення податкового кредиту до податкових зобов'язань:

$3\,843\,832 / 6\,874\,894 = 0,56$

Це означає, що податковий кредит компенсує близько 56 % нарахованих податкових зобов'язань підприємства.

Проведений аналіз показує, що система обліку ПДВ на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» забезпечує своєчасне формування податкових зобов'язань та податкового кредиту відповідно до вимог Податкового кодексу України. Значна сума податкових зобов'язань свідчить про високі обсяги реалізації продукції, а сформований податковий кредит підтверджує активне здійснення виробничої діяльності та закупівлю ресурсів для забезпечення основного виробництва.

Таким чином, за результатами грудня 2024 року підприємство сформувало позитивне значення ПДВ та визначило суму податку до сплати в бюджет у розмірі 3 029 838 грн., що характеризує стабільну господарську діяльність та належний рівень податкового обліку.

2.9 Аналіз фінансового стану та результатів діяльності ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»

Аналіз фінансового стану підприємства є важливим етапом оцінки ефективності його господарської діяльності, оскільки дозволяє визначити рівень фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та прибутковості суб'єкта господарювання. Для проведення аналізу використано дані фінансової звітності ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» за 2024–2025 роки.

Таблиця 2.18 - Основні показники фінансового стану підприємства за 2024–2025 рр., тис. грн.

Показник	2024	2025	Відхилення
Валюта балансу	156333,00	175029,7	+18696,7
Необоротні активи	45186,0	23721,5	-21464,5
Оборотні активи	111147,0	151308,20	+40161,20
Власний капітал	44698,0	40073,20	-4624,8
Поточні зобов'язання	111630,0	134956,5	+23326,5
Чистий дохід	232009,0	309032,6	+77023,6
Чистий фінансовий результат	-509,0	-1953,2	-1444,2

З наведених даних видно, що у 2025 році підприємство продовжувало здійснювати активну виробничу діяльність. Валюта балансу зросла на

18 696,7 тис. грн. або на 11,96 %, що свідчить про розширення масштабів господарської діяльності.

Разом з тим структура активів зазнала суттєвих змін. Частка необоротних активів скоротилася майже удвічі, тоді як оборотні активи істотно збільшилися. Така ситуація свідчить про переорієнтацію ресурсів підприємства на забезпечення поточної діяльності та формування оборотного капіталу.

Аналіз активів підприємства

Для більш детальної оцінки структури майна підприємства проаналізуємо склад активів.

Таблиця 2.19 - Структура активів ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ», тис. грн.

Показник	2024	2025
Основні засоби	45134,0	23705,5
Запаси	62794,0	41378,2
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	22658,0	36469,7
Інша поточна дебіторська заборгованість	11870,0	21900,2
Грошові кошти	9306,0	40340,7
Витрати майбутніх періодів	4519,0	11219,4

Протягом досліджуваного періоду відбулося суттєве зменшення вартості основних засобів на 21 428,5 тис. грн. Основною причиною цього стало нарахування амортизації та вибуття окремих об'єктів основних засобів.

Запаси підприємства скоротилися на 21 415,8 тис. грн., що може свідчити про прискорення оборотності матеріальних ресурсів та більш ефективне використання виробничих запасів.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги зросла на 13 811,7 тис. грн. Збільшення дебіторської заборгованості може бути пов'язане зі збільшенням обсягів реалізації продукції на умовах відстрочення платежу.

Особливо позитивною тенденцією є зростання грошових коштів на рахунках підприємства з 9 306,0 тис. грн. до 40 340,7 тис. грн. Збільшення

становило понад 333 %, що свідчить про покращення ліквідності та підвищення платоспроможності підприємства.

Аналіз джерел формування майна підприємства

Таблиця 2.20 - Структура пасивів підприємства, тис. грн.

Показник	2024	2025
Власний капітал	44698,0	40073,2
Поточні зобов'язання	111630,0	134956,5
Баланс	156333,0	175029,7

Аналіз структури джерел фінансування свідчить про переважання позикового капіталу у загальному обсязі ресурсів підприємства.

Власний капітал у 2025 році зменшився на 4 624,8 тис. грн. Основною причиною стало отримання збитку за результатами діяльності.

Поточні зобов'язання збільшилися на 23 326,5 тис. грн. або на 20,9 %. Зростання кредиторської заборгованості є свідченням активного використання підприємством короткострокових джерел фінансування.

Значну частку у складі зобов'язань займає кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги, яка на кінець 2025 року становила 82 671,3 тис. грн.

Аналіз фінансових результатів діяльності.

Таблиця 2.21 - Фінансові результати діяльності підприємства, тис. грн.

Показник	2024	2025	Відхилення
Чистий дохід від реалізації	232009,0	309032,6	+77023,6
Інші операційні доходи	435,0	12896,8	+12461,8
Сукупний дохід	232444,0	321929,4	+89485,4
Собівартість реалізації	117983,0	210162,9	+92179,9
Інші операційні витрати	114744,0	113653,9	-1090,1
Загальна сума витрат	232727,0	323816,8	+91089,8
Фінансовий результат до оподаткування	-283,0	-1887,4	-1604,4
Чистий фінансовий результат	-509,0	-1953,2	-1444,2

Позитивною тенденцією є зростання чистого доходу від реалізації продукції на 77 023,6 тис. грн. або на 33,2 %.

Разом із збільшенням доходу значно зросла собівартість реалізованої продукції – на 92 179,9 тис. грн. Темпи зростання витрат перевищили темпи зростання доходів, що негативно вплинуло на кінцевий фінансовий результат.

Незважаючи на збільшення обсягів реалізації, підприємство отримало чистий збиток у сумі 1 953,2 тис. грн. Це свідчить про необхідність удосконалення системи управління витратами та пошуку резервів зниження собівартості продукції.

Аналіз ліквідності підприємства

Коефіцієнт поточної ліквідності визначається як співвідношення оборотних активів до поточних зобов'язань.

Кпл = Оборотні/Поточні зобов'язання

Для 2024 року:

$$\text{Кпл} = 111147 / 111630 = 0,996$$

Для 2025 року:

$$\text{Кпл} = 151308,2 / 134956,5 = 1,12$$

Отримані результати свідчать про покращення платоспроможності підприємства. У 2025 році підприємство вже мало достатньо оборотних активів для покриття поточних зобов'язань.

Аналіз фінансової стійкості

Коефіцієнт автономії характеризує частку власного капіталу у загальній сумі активів.

Кавт = Власний капітал / Валюта балансу

2024 рік:

$$\text{Кавт} = 44698 / 156333 = 0,286$$

2025 рік:

$$\text{Кавт} = 40073,2 / 175029,7 = 0,229$$

Зменшення коефіцієнта автономії свідчить про зростання залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування та погіршення фінансової незалежності.

Аналіз рентабельності

У зв'язку з отриманням збитків показники рентабельності мають від'ємне значення.

Рентабельність продажів у 2025 році становила:

$$R_{\text{пр}} = \text{Чистий прибуток} / \text{чистий дохід} \times 100\%$$

$$R_{\text{пр}} = (-1953,2 / 309032,6) \times 100 = -0,63 \%$$

Від'ємне значення свідчить про недостатню ефективність діяльності та необхідність оптимізації витрат.

Проведений аналіз показав, що ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» у 2025 році збільшило обсяги реалізації продукції та наростило активи підприємства. Валюта балансу зросла на 11,96 %, а чистий дохід від реалізації – на 33,2 %.

Позитивними тенденціями є значне збільшення грошових коштів, зростання оборотних активів та покращення показників ліквідності. Разом із тим підприємство залишається фінансово залежним від залучених коштів, оскільки частка власного капіталу зменшується.

Негативним фактором є отримання чистого збитку в сумі 1 953,2 тис. грн., що обумовлено випереджаючим зростанням витрат порівняно з доходами. Для покращення фінансових результатів підприємству необхідно приділити особливу увагу зниженню собівартості продукції, підвищенню продуктивності праці та вдосконаленню системи управління витратами.

Загалом фінансовий стан ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» можна оцінити як задовільний, проте підприємство потребує реалізації заходів щодо підвищення прибутковості та зміцнення фінансової стійкості.

2.10 Оцінка ефективності системи податкового контролю на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»

Система податкового контролю є важливою складовою управління підприємством, оскільки забезпечує правильність визначення податкових

зобов'язань, своєчасність сплати податків та мінімізацію ризиків застосування фінансових санкцій з боку контролюючих органів. Ефективність податкового контролю безпосередньо впливає на фінансову стабільність підприємства та рівень його податкової безпеки.

На ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» організація податкового контролю здійснюється відповідно до вимог Податкового кодексу України, Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також внутрішніх регламентів підприємства. Основними напрямками податкового контролю є контроль правильності формування податкового кредиту, податкових зобов'язань з ПДВ, достовірності даних податкової звітності та своєчасності розрахунків з бюджетом.

Дослідження організації бухгалтерського обліку ПДВ на підприємстві показало, що для відображення розрахунків з бюджетом використовуються рахунки 6412 «Розрахунки за податком на додану вартість», 6431 «Податкові зобов'язання підтверджені», 6432 «Податкові зобов'язання непідтверджені», 6441 «Податковий кредит підтверджений» та 6442 «Податковий кредит непідтверджений». Така система рахунків забезпечує можливість здійснення оперативного контролю за станом податкових розрахунків та своєчасністю реєстрації податкових накладних.

Важливим елементом податкового контролю є контроль за правильністю формування податкового кредиту. На підприємстві податковий кредит визнається виключно на підставі належним чином оформлених та зареєстрованих податкових накладних. До моменту підтвердження права на податковий кредит суми ПДВ обліковуються на рахунку 6442, після чого переносяться на рахунок 6441. Такий порядок дозволяє уникнути помилок при складанні податкової звітності та мінімізує ризик виникнення суперечностей з контролюючими органами.

Не менш важливим напрямом податкового контролю є контроль за правильністю визначення податкових зобов'язань. Підприємство здійснює постійний моніторинг операцій з реалізації продукції, що забезпечує

своєчасне нарахування ПДВ та реєстрацію податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних. Використання рахунків 6431 та 6432 дає можливість контролювати стан податкових зобов'язань на всіх етапах їх виникнення та підтвердження.

Проведений аналіз декларацій з ПДВ показав відсутність суттєвих розбіжностей між даними бухгалтерського обліку та показниками податкової звітності. Це свідчить про належний рівень організації податкового обліку та функціонування системи внутрішнього податкового контролю.

Оцінка ефективності системи податкового контролю також передбачає аналіз своєчасності сплати податкових зобов'язань до бюджету. Розрахунки з бюджетом здійснюються через рахунок 315 з подальшим списанням коштів з поточного рахунку 311. Використання зазначеної схеми дозволяє забезпечити належний контроль за рухом коштів та виконанням податкових зобов'язань.

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що система податкового контролю на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» є достатньо ефективною та забезпечує:

- правильність формування податкового кредиту та податкових зобов'язань;
- своєчасне складання і подання податкової звітності;
- контроль за станом розрахунків з бюджетом;
- мінімізацію ризиків застосування штрафних санкцій;
- достовірність інформації щодо розрахунків з ПДВ.

Разом з тим подальше підвищення ефективності податкового контролю може бути досягнуто шляхом автоматизації контрольних процедур, удосконалення аналітичного обліку ПДВ та впровадження додаткових механізмів внутрішнього аудиту податкових операцій.

Отже, проведена оцінка показала, що система податкового контролю ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» забезпечує належний рівень контролю за розрахунками з бюджетом з ПДВ, сприяє своєчасному виконанню

податкових зобов'язань та формуванню достовірної податкової звітності. Наявна система контролю є ефективною, однак потребує подальшого вдосконалення в частині автоматизації облікових процесів та розвитку внутрішнього податкового аудиту. Це дозволить підвищити якість управлінських рішень та знизити податкові ризики підприємства.

3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ПДВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Основні проблеми обліку ПДВ

Податок на додану вартість є одним із найскладніших податків в системі оподаткування України. Від правильності організації його обліку залежить достовірність фінансової звітності, своєчасність виконання податкових зобов'язань та фінансова стабільність підприємства. Незважаючи на достатньо високий рівень організації бухгалтерського обліку на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ», у процесі ведення податкового обліку ПДВ можуть виникати певні проблеми та ризики.

Однією з найбільш актуальних проблем є часті зміни податкового законодавства. Постійне оновлення норм Податкового кодексу України вимагає від бухгалтерів безперервного моніторингу законодавчих змін та оперативного коригування облікової політики підприємства. Несвоєчасне врахування таких змін може призвести до помилок у визначенні податкових зобов'язань та податкового кредиту. [16,17]

Важливою проблемою залишається контроль своєчасності реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних. Несвоєчасна реєстрація документів може спричинити виникнення непідтвердженого податкового кредиту або податкових зобов'язань, що негативно впливає на результати діяльності підприємства та може стати підставою для застосування штрафних санкцій.

Ще однією проблемою є значний обсяг первинної документації, яка супроводжує операції з придбання та реалізації продукції. Для підприємства, що займається видобутком та реалізацією гранітної продукції, характерна велика кількість господарських операцій, які потребують постійного контролю та перевірки.

Певні труднощі виникають також при здійсненні контролю за правильністю формування податкового кредиту. Помилки в оформленні

первинних документів або податкових накладних можуть стати причиною втрати права на податковий кредит та збільшення податкового навантаження.

Таким чином, основними проблемами обліку ПДВ на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» є нестабільність податкового законодавства, необхідність контролю реєстрації податкових накладних, значний документообіг та ризик виникнення помилок при формуванні податкового кредиту і податкових зобов'язань. У зв'язку з цим актуальним є пошук шляхів удосконалення організації податкового обліку та внутрішнього контролю.

3.2. Ризики виникнення помилок у податкових розрахунках

У сучасних умовах господарювання правильність ведення податкового обліку має важливе значення для забезпечення фінансової стабільності підприємства та мінімізації податкових ризиків. Помилки у розрахунках податку на додану вартість можуть призводити до фінансових втрат, застосування штрафних санкцій, нарахування пені та виникнення спорів із контролюючими органами. Тому своєчасне виявлення ризиків і впровадження заходів щодо їх мінімізації є одним із пріоритетних напрямів удосконалення системи обліку ПДВ на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ».

Одним із найбільш поширених ризиків є неправильне визначення дати виникнення податкових зобов'язань. Відповідно до вимог податкового законодавства податкові зобов'язання виникають за правилом першої події: або на дату отримання оплати від покупця, або на дату відвантаження продукції. Помилки при визначенні першої події можуть призвести до заниження або завищення податкових зобов'язань та викривлення даних податкової звітності.

Значним ризиком для підприємства є помилки під час формування податкового кредиту. До таких ризиків належать несвоєчасна реєстрація податкових накладних постачальниками, відсутність обов'язкових реквізитів у документах, арифметичні помилки або невідповідність даних первинних

документів інформації, зазначеній у податкових накладних. У результаті підприємство може втратити право на включення сум ПДВ до складу податкового кредиту.

Важливим фактором ризику є людський фактор. Незважаючи на автоматизацію облікових процесів, значна кількість операцій потребує контролю з боку бухгалтерів. Помилки при введенні даних до інформаційної системи, неправильне застосування бухгалтерських рахунків або невірне відображення господарських операцій можуть спричинити суттєві перекручення інформації щодо розрахунків з бюджетом.

Особливу увагу необхідно приділяти ризикам, пов'язаним із використанням рахунків 6431 «Підтверджені податкові зобов'язання», 6432 «Непідтверджені податкові зобов'язання», 6441 «Підтверджений податковий кредит» та 6442 «Непідтверджений податковий кредит». Несвоєчасне перенесення сум між зазначеними рахунками може призвести до невірного відображення стану розрахунків з бюджетом та спотворення показників фінансової звітності.

Також ризики виникають при складанні та поданні податкової декларації з ПДВ. Неправильне заповнення окремих рядків декларації, арифметичні помилки або невідповідність даних декларації показникам бухгалтерського обліку можуть стати підставою для проведення перевірок контролюючими органами та застосування штрафних санкцій.

Для підприємств добувної промисловості додатковим ризиком є значний обсяг операцій із постачання продукції та розрахунків із контрагентами. У таких умовах особливо важливим стає забезпечення належного документального оформлення господарських операцій та постійний контроль за рухом податкових документів.

Одним із ризиків є також технічні збої в роботі програмного забезпечення та електронних сервісів. У разі виникнення технічних помилок можуть виникати труднощі з реєстрацією податкових накладних, поданням звітності або отриманням інформації з електронного кабінету платника

податків. Для мінімізації таких ризиків необхідно регулярно створювати резервні копії баз даних та забезпечувати належне технічне обслуговування інформаційних систем.

З метою мінімізації податкових ризиків на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» доцільно здійснювати постійний внутрішній контроль правильності формування податкового кредиту та податкових зобов'язань, проводити періодичні звірки даних бухгалтерського та податкового обліку, контролювати своєчасність реєстрації податкових накладних і підвищувати рівень професійної підготовки працівників бухгалтерської служби.

Таким чином, основними ризиками виникнення помилок у податкових розрахунках є людський фактор, недоліки в організації документообігу, технічні збої інформаційних систем, помилки при формуванні податкового кредиту та податкових зобов'язань, а також недотримання вимог податкового законодавства. Ефективне управління зазначеними ризиками сприятиме підвищенню достовірності облікової інформації та зміцненню фінансової безпеки підприємства.

3.3. Напрями вдосконалення бухгалтерського обліку ПДВ

В умовах постійних змін податкового законодавства та зростання вимог до достовірності фінансової інформації особливого значення набуває вдосконалення системи бухгалтерського обліку податку на додану вартість. Для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» ефективна організація обліку ПДВ є важливою складовою забезпечення фінансової стабільності підприємства, своєчасного виконання податкових зобов'язань та мінімізації ризиків виникнення штрафних санкцій.

Одним із головних напрямів удосконалення обліку ПДВ є підвищення рівня автоматизації облікових процесів. Використання сучасного програмного забезпечення дозволяє значно скоротити кількість ручних операцій, підвищити точність обробки інформації та забезпечити оперативний контроль за станом розрахунків із бюджетом. Автоматизація

процесів формування податкових накладних, реєстрів та податкової звітності сприяє зниженню ризику виникнення технічних та арифметичних помилок.

Важливим напрямом удосконалення є впровадження ефективної системи аналітичного обліку ПДВ. На підприємстві доцільно забезпечити детальне ведення обліку за рахунками 6412 «Розрахунки з бюджетом за ПДВ», 6431 «Підтверджені податкові зобов'язання», 6432 «Непідтверджені податкові зобов'язання», 6441 «Підтверджений податковий кредит» та 6442 «Непідтверджений податковий кредит». Така система дозволяє оперативно контролювати всі етапи формування податкового кредиту та податкових зобов'язань, своєчасно виявляти помилки та забезпечувати достовірність облікових даних.

Суттєве значення має вдосконалення системи документообігу. Для забезпечення ефективного контролю за податковими операціями необхідно розробити чіткий порядок руху первинних документів між структурними підрозділами підприємства. Особливу увагу слід приділяти контролю своєчасності отримання та реєстрації податкових накладних, оскільки саме вони є основою для формування податкового кредиту.

Ще одним напрямом удосконалення є посилення внутрішнього контролю за операціями з ПДВ. Для цього рекомендується здійснювати регулярні звірки між даними бухгалтерського обліку, податкової звітності та інформацією, що міститься в Єдиному реєстрі податкових накладних. Проведення таких звірок дозволяє своєчасно виявляти розбіжності та усувати їх до моменту подання податкової декларації.

Важливою складовою вдосконалення обліку є підвищення кваліфікації працівників бухгалтерської служби. Складність податкового законодавства та його постійні зміни потребують систематичного навчання бухгалтерів. Участь у професійних семінарах, вебінарах, тренінгах та курсах підвищення кваліфікації сприятиме підвищенню професійного рівня працівників та покращенню якості ведення податкового обліку.

Особливу увагу необхідно приділяти плануванню податкових платежів. Аналіз руху коштів підприємства свідчить про необхідність прогнозування майбутніх сум податкових зобов'язань для забезпечення своєчасного перерахування ПДВ до бюджету. Це дозволить уникнути виникнення податкового боргу та фінансових санкцій.

Доцільним є також впровадження системи внутрішнього аудиту розрахунків з бюджетом. Проведення періодичних перевірок правильності відображення господарських операцій, формування податкового кредиту та податкових зобов'язань сприятиме підвищенню достовірності облікової інформації та зміцненню фінансової дисципліни на підприємстві.

Важливим напрямом удосконалення є використання електронного документообігу. Перехід до електронної форми обміну документами дозволяє прискорити процес обробки інформації, підвищити ефективність контролю за податковими операціями та знизити витрати на зберігання документів. Крім того, електронний документообіг сприяє підвищенню рівня інформаційної безпеки та забезпечує швидкий доступ до необхідних даних.

З метою підвищення ефективності податкового обліку рекомендується запровадити систему ключових показників контролю (KPI), які дозволять оцінювати якість роботи бухгалтерської служби щодо обліку ПДВ. До таких показників можуть належати своєчасність реєстрації податкових накладних, відсутність штрафних санкцій, точність формування податкової звітності та своєчасність сплати податкових зобов'язань.

Отже, основними напрямками вдосконалення бухгалтерського обліку ПДВ на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» є підвищення рівня автоматизації облікових процесів, удосконалення аналітичного обліку, посилення внутрішнього контролю, розвиток електронного документообігу, підвищення кваліфікації працівників та впровадження системи внутрішнього аудиту. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективності управління податковими процесами та забезпечить належний рівень фінансової безпеки підприємства.

3.4. Автоматизація облікових процесів і податкового контролю

В умовах цифровізації економіки та постійного ускладнення податкового законодавства автоматизація бухгалтерського обліку та податкового контролю стає одним із ключових напрямів підвищення ефективності діяльності підприємств. Для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» впровадження сучасних інформаційних технологій у сфері обліку ПДВ є важливою передумовою забезпечення достовірності облікових даних, зниження ризику виникнення помилок та підвищення якості управлінських рішень.

Автоматизація облікових процесів передбачає використання спеціалізованого програмного забезпечення для ведення бухгалтерського та податкового обліку. На підприємстві застосовуються сучасні інформаційні системи, які дозволяють здійснювати автоматичне формування бухгалтерських проведення, податкових накладних, реєстрів та податкової звітності. Використання програмних продуктів значно скорочує витрати часу на обробку первинної документації та мінімізує вплив людського фактора на результати обліку.

Особливе значення має автоматизація обліку розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість. Завдяки використанню автоматизованих систем забезпечується оперативне відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку, зокрема на рахунках 6412 «Розрахунки з бюджетом за ПДВ», 6431 «Підтверджені податкові зобов'язання», 6432 «Непідтверджені податкові зобов'язання», 6441 «Підтверджений податковий кредит» та 6442 «Непідтверджений податковий кредит». Це сприяє підвищенню точності формування податкових показників та своєчасному виявленню помилок.

Важливим елементом автоматизації є використання електронного документообігу. Електронний обмін документами між підприємством, контрагентами та контролюючими органами дозволяє значно прискорити процес обробки інформації. Завдяки використанню кваліфікованого

електронного підпису забезпечується юридична значимість електронних документів та знижується ризик втрати або пошкодження паперових носіїв інформації.

Однією з найбільш вагомих переваг автоматизації є можливість здійснення постійного моніторингу стану розрахунків із бюджетом. Сучасні програмні комплекси дозволяють у режимі реального часу отримувати інформацію про суми податкових зобов'язань, податкового кредиту, залишки на рахунках та строки виконання податкових зобов'язань. Це дає змогу керівництву підприємства оперативно реагувати на зміни фінансового стану та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Автоматизовані системи також забезпечують контроль правильності заповнення податкової звітності. Програмне забезпечення автоматично перевіряє логічну узгодженість показників декларації з ПДВ, що дозволяє уникнути арифметичних помилок та не відповідностей між даними бухгалтерського і податкового обліку. У результаті підвищується достовірність звітної інформації та знижується ризик застосування штрафних санкцій.

Значну роль у системі автоматизованого податкового контролю відіграє інтеграція бухгалтерських програм із сервісами Державної податкової служби України. Завдяки електронному кабінету платника податків підприємство має можливість оперативно отримувати інформацію про стан розрахунків з бюджетом, контролювати реєстрацію податкових накладних та подавати звітність в електронному вигляді. Це сприяє підвищенню прозорості податкових операцій та забезпечує своєчасне виконання податкових зобов'язань.

Одним із перспективних напрямів розвитку автоматизації є використання технологій аналітики даних. Автоматизовані системи дозволяють здійснювати аналіз великих обсягів інформації, виявляти тенденції зміни податкових показників, прогнозувати майбутні податкові платежі та оцінювати ефективність податкової політики підприємства. Такі

можливості особливо важливі для підприємств виробничої сфери, діяльність яких пов'язана зі значними обсягами господарських операцій.

Не менш важливим є забезпечення інформаційної безпеки автоматизованих систем. З метою захисту облікової інформації необхідно регулярно створювати резервні копії баз даних, використовувати сучасні засоби антивірусного захисту та обмежувати доступ до конфіденційної інформації. Надійна система захисту даних дозволяє уникнути втрати інформації та забезпечує безперервність роботи підприємства.

Впровадження автоматизованого податкового контролю сприяє підвищенню ефективності внутрішнього контролю на підприємстві. Завдяки автоматичному формуванню звітів, аналітичних довідок та контрольних відомостей бухгалтерська служба отримує можливість оперативно виявляти відхилення та приймати заходи щодо їх усунення. Це позитивно впливає на якість облікової інформації та рівень фінансової дисципліни.

Отже, автоматизація облікових процесів і податкового контролю є необхідною умовою підвищення ефективності діяльності ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ». Використання сучасних інформаційних технологій дозволяє забезпечити достовірність облікових даних, підвищити оперативність прийняття управлінських рішень, мінімізувати податкові ризики та зміцнити фінансову безпеку підприємства. Реалізація зазначених заходів сприятиме вдосконаленню системи обліку ПДВ та підвищенню конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах господарювання.

3.5. Підвищення ефективності внутрішнього контролю

В сучасних умовах господарювання внутрішній контроль є одним із найважливіших інструментів забезпечення достовірності бухгалтерського обліку, фінансової звітності та податкових розрахунків. Особливого значення внутрішній контроль набуває при обліку податку на додану вартість, оскільки саме цей податок характеризується складним механізмом нарахування та високим рівнем податкових ризиків. Для

ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» удосконалення системи внутрішнього контролю є важливою умовою забезпечення фінансової безпеки та підвищення ефективності діяльності підприємства.

Внутрішній контроль розрахунків з ПДВ повинен охоплювати всі етапи формування податкового кредиту та податкових зобов'язань. Насамперед контроль має бути спрямований на правильність оформлення первинних документів, оскільки саме вони є підставою для відображення господарських операцій у бухгалтерському та податковому обліку. Належно організований контроль дозволяє своєчасно виявляти помилки та запобігати їх негативному впливу на результати діяльності підприємства.

Одним із основних напрямів удосконалення внутрішнього контролю є впровадження системи попереднього контролю первинної документації. Перед відображенням господарських операцій у бухгалтерському обліку необхідно перевіряти правильність оформлення договорів, видаткових накладних, актів виконаних робіт, товарно-транспортних накладних та податкових накладних. Особлива увага повинна приділятися перевірці обов'язкових реквізитів документів, правильності зазначення сум ПДВ та відповідності документів вимогам чинного законодавства.

Важливим напрямом контролю є перевірка правильності формування податкового кредиту. Для цього необхідно здійснювати регулярні звірки даних бухгалтерського обліку з інформацією, що міститься в Єдиному реєстрі податкових накладних. Такий підхід дозволяє своєчасно виявляти випадки несвоєчасної реєстрації податкових накладних постачальниками та запобігати втраті права на податковий кредит.

Особливого значення набуває контроль за рухом сум ПДВ на рахунках бухгалтерського обліку. Підприємству доцільно щомісячно проводити аналіз рахунків 6412, 6431, 6432, 6441 та 6442 з метою перевірки правильності відображення господарських операцій та своєчасності перенесення сум між рахунками. Проведений у другому розділі аналіз показав, що підприємство активно використовує зазначені рахунки для обліку податкового кредиту та

податкових зобов'язань, тому належний контроль за їх станом є необхідною умовою забезпечення достовірності облікової інформації.

Таблиця 3.1 - Основні напрями внутрішнього контролю ПДВ на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ»

Об'єкт контролю	Мета контролю	Очікуваний результат
Податкові накладні	Перевірка правильності оформлення	Відсутність помилок у податковому кредиті
Рахунки 6431 та 6432	Контроль податкових зобов'язань	Своєчасне відображення ПДВ
Рахунки 6441 та 6442	Контроль податкового кредиту	Мінімізація податкових ризиків
Податкова декларація	Перевірка достовірності звітності	Відсутність штрафних санкцій
Розрахунки з бюджетом	Контроль своєчасності сплати	Недопущення податкового боргу

Важливим елементом внутрішнього контролю є проведення інвентаризації розрахунків з бюджетом. Регулярне проведення таких перевірок дозволяє виявити помилки у відображенні податкових зобов'язань та податкового кредиту, забезпечити відповідність даних бухгалтерського обліку показникам податкової звітності та своєчасно усунути виявлені недоліки.

Одним із напрямів удосконалення контролю є впровадження системи внутрішнього аудиту податкових розрахунків. Проведення внутрішніх перевірок дозволяє оцінити ефективність існуючої системи обліку ПДВ, визначити слабкі місця та розробити заходи щодо їх усунення. Особливо актуальним це є для підприємств з великим обсягом господарських операцій, до яких належить ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ».

Для підвищення ефективності контролю доцільно використовувати систему контрольних процедур, які виконуються на постійній основі.

Таблиця 3.2 - Запропоновані контрольні процедури щодо обліку ПДВ

Контрольна процедура	Періодичність
Перевірка реєстрації податкових накладних	Щоденно
Звірка даних ЄРПН з бухгалтерським обліком	Щомісячно
Аналіз рахунків 6412, 6431, 6432, 6441, 6442	Щомісячно
Перевірка декларації з ПДВ	Перед поданням
Перевірка декларації з ПДВ	Щоквартально

Впровадження зазначених процедур дозволить забезпечити більш високий рівень контролю за податковими операціями та своєчасно виявляти можливі порушення.

Не менш важливим напрямом є підвищення відповідальності працівників бухгалтерської служби за якість ведення податкового обліку. Для цього доцільно розробити систему внутрішніх регламентів та посадових інструкцій, які визначатимуть порядок здійснення контрольних процедур та відповідальність за допущені помилки.

Таким чином, удосконалення системи внутрішнього контролю за розрахунками з ПДВ на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» сприятиме підвищенню достовірності бухгалтерського обліку, зниженню податкових ризиків, покращенню якості фінансової звітності та зміцненню фінансової дисципліни підприємства. Запропоновані заходи дозволять підвищити ефективність управління податковими процесами та забезпечити стабільний розвиток підприємства в майбутньому.

Отже, підвищення ефективності внутрішнього контролю за розрахунками з ПДВ є важливим напрямом удосконалення системи бухгалтерського обліку на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ». Реалізація запропонованих заходів дозволить забезпечити своєчасне виявлення помилок, мінімізувати податкові ризики та підвищити якість податкової звітності підприємства.

3.6. Економічне обґрунтування запропонованих заходів щодо вдосконалення обліку та контролю ПДВ

Важливим етапом розробки напрямів удосконалення бухгалтерського обліку та податкового контролю є оцінка їх економічної доцільності. Запропоновані в попередніх підрозділах заходи повинні не лише покращувати якість облікової інформації, а й забезпечувати отримання економічного ефекту для підприємства. Для ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» впровадження сучасних методів автоматизації, внутрішнього контролю та моніторингу податкових розрахунків дозволить зменшити ризик фінансових втрат, пов'язаних із податковими помилками та штрафними санкціями.

Проведений аналіз діяльності підприємства показав, що значний обсяг господарських операцій та складність обліку ПДВ потребують постійного контролю за правильністю формування податкового кредиту і податкових зобов'язань. Навіть незначні помилки можуть призвести до фінансових втрат та негативно вплинути на результати діяльності підприємства.

Одним із основних напрямів удосконалення є впровадження автоматизованої системи контролю реєстрації податкових накладних та формування податкової звітності. Очікується, що це дозволить скоротити витрати робочого часу бухгалтерів та знизити ризик виникнення штрафних санкцій.

Таблиця 3.3 - Очікувані результати від впровадження заходів щодо вдосконалення обліку ПДВ

Захід	Очікуваний результат
Автоматизація контролю ПДВ	Скорочення кількості помилок
Внутрішній аудит податкових розрахунків	Зменшення податкових ризиків
Електронний документообіг	Прискорення обробки документів
Моніторинг рахунків 6412, 6431, 6432, 6441, 6442	Підвищення достовірності обліку
Контроль реєстрації податкових накладних	Запобігання штрафним санкціям

У результаті впровадження зазначених заходів очікується підвищення ефективності роботи бухгалтерської служби та покращення системи внутрішнього контролю підприємства.

Для оцінки економічного ефекту доцільно визначити можливе скорочення втрат від податкових ризиків.

Таблиця 3.4 - Оцінка економічного ефекту від удосконалення системи обліку ПДВ

Показник	До впровадження	Після впровадження
Ризик виникнення помилок	Високий	Низький
Ймовірність штрафних санкцій	Середня	Мінімальна
Трудомісткість обробки документів	Висока	Знижена
Рівень контролю ПДВ	Достатній	Високий
Якість податкової звітності	Висока	Максимальна

Крім безпосереднього економічного ефекту, підприємство отримає низку організаційних переваг. До них належать підвищення оперативності обробки інформації, покращення якості управлінських рішень, скорочення часу на підготовку звітності та підвищення рівня податкової безпеки.

Важливим результатом реалізації запропонованих заходів стане також підвищення фінансової дисципліни на підприємстві. Своєчасний контроль за податковими операціями дозволить уникнути накопичення податкового боргу та забезпечить своєчасне виконання зобов'язань перед бюджетом.

На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що впровадження запропонованих заходів є економічно доцільним і відповідає стратегічним цілям розвитку ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ». Удосконалення системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства, підвищенню ефективності його діяльності та забезпеченню стабільного розвитку в майбутньому.

Отже, економічне обґрунтування підтверджує доцільність впровадження запропонованих заходів щодо вдосконалення обліку та контролю ПДВ на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ». Реалізація заходів

дозволить підвищити ефективність роботи бухгалтерської служби, покращити якість податкової звітності, мінімізувати податкові ризики та забезпечити своєчасне виконання податкових зобов'язань. Це сприятиме зміцненню фінансової стійкості підприємства та підвищенню його конкурентоспроможності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі проведено комплексне дослідження теоретичних, методичних і практичних аспектів організації бухгалтерського обліку та контролю податку на додану вартість на прикладі ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ». Актуальність теми дослідження обумовлена важливістю податку на додану вартість у системі оподаткування України, його значним впливом на фінансові результати діяльності підприємств та необхідністю забезпечення ефективного податкового контролю в умовах постійних змін законодавства.

У першому розділі роботи досліджено економічну сутність податку на додану вартість, його місце та роль у податковій системі України. Встановлено, що ПДВ є одним із основних джерел формування доходів державного бюджету та важливим інструментом регулювання економічних процесів. Розглянуто нормативно-правове забезпечення обліку податкових зобов'язань і податкового кредиту, а також методичні основи їх відображення у системі бухгалтерського обліку. Визначено, що правильна організація обліку ПДВ забезпечує достовірність фінансової звітності та мінімізує податкові ризики підприємства.

У другому розділі проведено аналіз організації бухгалтерського обліку ПДВ на ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ». Досліджено організаційно-економічну характеристику підприємства, особливості його діяльності та систему ведення бухгалтерського обліку. Встановлено, що підприємство здійснює видобуток та реалізацію гранітної продукції і має значний обсяг господарських операцій, що обумовлює необхідність належної організації податкового обліку.

У процесі дослідження проаналізовано порядок формування податкового кредиту та податкових зобов'язань, а також особливості використання рахунків 6412 «Розрахунки за податком на додану вартість», 6431 «Підтверджені податкові зобов'язання», 6432 «Непідтверджені податкові зобов'язання», 6441 «Підтверджений податковий кредит» та 6442

«Непідтверджений податковий кредит». Аналіз показав, що підприємство забезпечує належний рівень аналітичного обліку ПДВ та своєчасно відображає господарські операції у бухгалтерському обліку.

За результатами аналізу податкової декларації з ПДВ встановлено, що у звітному періоді підприємством було сформовано значні суми податкових зобов'язань та податкового кредиту, що свідчить про активну господарську діяльність. Система обліку ПДВ забезпечує контроль за правильністю формування податкових показників та своєчасним виконанням податкових зобов'язань перед бюджетом.

Проведений аналіз фінансового стану ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» за 2024–2025 роки показав, що підприємство має тенденцію до збільшення обсягів реалізації продукції. Чистий дохід від реалізації у 2025 році зріс порівняно з 2024 роком на 77 023,6 тис. грн. Одночасно відбулося збільшення вартості активів підприємства та суттєве зростання грошових коштів. Позитивною тенденцією є покращення показників ліквідності та зростання оборотних активів.

Разом з тим дослідження виявило низку проблемних аспектів діяльності підприємства. Незважаючи на зростання доходів, ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» у 2025 році отримало чистий збиток у сумі 1 953,2 тис. грн. Основною причиною цього стало випереджаюче зростання виробничих витрат і собівартості продукції. Також встановлено зниження рівня фінансової стійкості підприємства та значну залежність від залучених джерел фінансування.

У третьому розділі роботи розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення обліку та контролю ПДВ на підприємстві. Визначено основні ризики виникнення помилок у податкових розрахунках, серед яких особливе місце займають ризики, пов'язані з несвоєчасною реєстрацією податкових накладних, помилками у формуванні податкового кредиту та недоліками внутрішнього контролю.

Обґрунтовано необхідність удосконалення бухгалтерського обліку ПДВ шляхом розвитку аналітичного обліку, впровадження додаткових контрольних процедур та підвищення рівня автоматизації облікових процесів. Встановлено, що використання сучасних інформаційних технологій дозволить підвищити оперативність обробки інформації, знизити ризик виникнення помилок та забезпечити більш ефективний контроль за розрахунками з бюджетом.

Особливу увагу приділено питанням удосконалення внутрішнього контролю за операціями з ПДВ. Запропоновано систему контрольних процедур щодо перевірки правильності формування податкового кредиту та податкових зобов'язань, своєчасності реєстрації податкових накладних та достовірності податкової звітності. Реалізація зазначених заходів сприятиме мінімізації податкових ризиків та підвищенню рівня податкової безпеки підприємства.

Економічне обґрунтування запропонованих заходів підтвердило їх доцільність та ефективність. Впровадження рекомендацій дозволить підвищити якість бухгалтерського обліку, покращити систему податкового контролю, знизити ризик застосування фінансових санкцій та забезпечити більш ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства.

Отже, поставлена мета роботи досягнута, а визначені завдання виконані в повному обсязі. Результати проведеного дослідження можуть бути використані ТОВ «МИКИТІВСЬКИЙ ГРАНІТ» для вдосконалення організації бухгалтерського обліку та контролю податку на додану вартість, підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності та забезпечення стабільного розвитку підприємства в сучасних умовах господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436> 15. (дата звернення: 12.04.2026)
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755> 17. (дата звернення: 03.04.2026)
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14/conv#n83> (дата звернення 05.04.2026)
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 15.03.2026)
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 15.05.2026).
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. №237. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення: 15.04.2026)
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 15.03.2026).
8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 25.05.2026)
9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності»: Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013 (дата звернення 02.10.2026).

10. Азаренков Г.Ф., Петряєва З.Ф., Хмеленко Г.Г. Економічний аналіз: навч. посіб. Х.: ХДЕУ, 2003. 248 с.
11. Акімова Н. С., Топоркова О. В., Євлаш Т. О., Говоруха О. О. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємств оптової торгівлі : монографія. Харків: ХДУХТ, 2016. 285 с.
12. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / за ред. В.О. Шевчук, О.В. Коновалова. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2011. 399 с.
13. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки: навч. посібник : П.Й. Атамас.-2-ге вид., перероб. та доп. К.: ЦУЛ, 2010. 392 с.
14. Берест М.М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 164 с.
15. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. К.: КНЕУ, 2005. 592 с.
16. Боровик. О.А. Формування ринкових відносин в Україні. 2008. №2. С.95-99.
17. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. 6-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута». 2015. 756 с.
18. Бутинець Ф.Ф., Жиглей І.В., Пархоменко В.М.. Облік і аналіз зовнішньо-економічної діяльності : підруч. . Житомир : Рута, 2001. – 544 с.
19. Буряк Т.Ю., Римар М.В., Бець М.Т. та ін. Фінансово-економічний аналіз : Підруч. для студентів вузів . К.: ВД «Професіонал», 2004. – 520 с. Верига Ю. А., Кулик В. А., Ночовна Ю. О., Іванюк С. Ю.. К. Облікова політика підприємства: навч. посіб. «Центр учбової літератури», 2015. - 312 с
20. Виноградова М. О., Жидєєва Л.І. Аудит : навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 654 с.
21. Голов С.Ф., Костюченко В.М.. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами. практ. посібник К.: Лібра, 2011. 840 с.
22. Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності: підручник. К.: ЦУЛ, 2010. 320 с.

23. Гушко С.В. Шайкан А.В., Шайкан Н.П., Гушко О.А.. Фінансовий аналіз: навч. Посібник. Вид. 2-е, перероб. і допов. Кривий Ріг: Чернявський Д.О., 2016. 174 с.
24. Економічний аналіз : навч. посібник. / за ред. Волкової Н.А. Одеса: ОНЕУ, 2015.с. 258 URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/5717> (дата звернення: 15.04.2026).
25. Єгорова О. В. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. -290 с.
26. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2005. №2. С. 36-40.
27. Давидов Г.М. . Шалімова Н.С.. Звітність підприємств : навч. посібник. К.: Знання, 2010. 632 с.
28. Дєєва Н.М. Дедіков О.І.. Фінансовий аналіз: навч. Посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 328с.
29. Економічний аналіз: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Облік і аудит». за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2003. 680 с.
30. Завгородній В.Г. Мних Є.В., Рудницький В.С.. Облік, аналіз та аудит: навчальний посібник . К.: Кондор, 2009. – 618 с.
31. Кім Г. Сопко В., Кім С. : Бухгалтерський облік: первинні документи та їх заповнення: навч. посібник. К.: Університет економіки та права “Крок”, 2004. 437 с.
32. Огійчук М.Ф., Утенкова К.О. Організація і методика аудиту: навч. посібник. Київ: Алерта, 2016. 304 с.
33. Організація бухгалтерського обліку: навч. посібник (для студентів економічних спеціальностей) .Стоянова-Коваль С.С., Крюкова І.О., Гоголь М.М. Морозюк Н.С. Одеса: Атлант, 2016. 245 с

34. Організація обліку і звітності : Навчальний посібник. Львів «Українські технології», 2012. – 330 с.
35. Організація і методика проведення аудиту: навч.-практ. посібник. В.В. Сопко, В.П. Шило, Н.І. Верхоглядова, С.Б. Ільїна. К.: Видавничий дім “Професіонал”, 2006. 576 с.
36. Поддєрьогін А.М. Буряк Л. Д. Нам Г.Г. та ін. : Фінанси підприємств. підруч. / за ред.. А.М. Поддєрьогін. 3-тє вид. перероб. та доп. Київ.: КНЕУ, 2000. 460с.
37. Савченко В.Я. Аудит: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2006. - 328 с.
38. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: підручник / за редакцією М.Ф. Огійчука. - 6-е вид., доп. К. : АЛЕРТА, 2011. 1042 с.
39. Шара Є.Ю., Соколовська-Гонтаренко І.Є. Фінансовий облік І : навч. посібник. К.: Центр учб. літ., 2016. 336 с.
40. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2022. 554 с.
41. Савицька Г. В. Аналіз господарської діяльності підприємства : навчальний посібник. Київ : Знання, 2022. 654 с.
42. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. Київ : Алерта, 2023. 982 с.